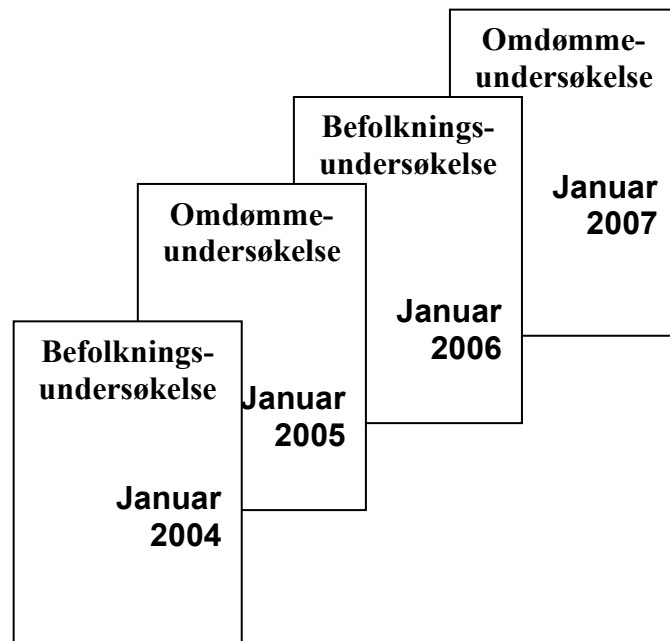

Statens strålevern

Nasjonalt strålevernbarometer

Løpende opinions- og
omdømmeundersøkelser

Innhold

1	OM BAROMETERET	3
1.1	Mål	3
1.2	Innhold og metodisk tilnærming	3
1.3	Opplegg for rapportering	3
1.4	Formidling og kontaktpersoner	3
2	RESULTATER FRA BEFOLKNINGSUNDERSØKELSE I JANUAR 2004	4
2.1	Kort om undersøkelsen	4
2.2	Vurdering av trusselbilde	4
2.3	Mest sannsynlige hendelse	7
2.4	Personlig krisebevissthet	8
2.5	Tillit til myndighetenes krisehåndtering	10
2.6	Tillit til konkurrerende informasjonsgivere	12
2.7	Aktørvalg ved informasjonssøk	13
2.8	Beste informasjonskanal for myndighetene	15
2.9	Kjennskap til Statens strålevern	16
2.10	Vurdering av strålefarer i hverdagen	16
2.11	Inntrykk av myndighetenes informasjon om strålefarer i hverdagen	18
3	RESULTATER FRA BEFOLKNINGSUNDERSØKELSE I SEPTEMBER 2001	20
3.1	Temaoversikt	20
3.2	Kunnskaper om beskyttelsestiltak	20
3.3	Personlig mestring eller avmakt?	22
3.4	Kjennskap til ansvarlige myndigheter på lokalt og regionalt nivå	22
3.5	Mottak av informasjon	23
3.6	Informasjonsbehov i dagens situasjon	24
3.7	Kommunikasjonsadferd i krise	25
3.8	Kanalvalg i krise	27
3.9	Informasjonsbehov i krise	28
3.10	Varslingskanal i krise	29

Vedlegg: Spørreskjema med hovedtall fra januar 2004

1 OM BAROMETERET

1.1 Mål

Nasjonalt strålevernbarometer er et stående måleverktøy som dels har som formål å følge med i befolkningens vurderinger av strålevernrelevante temaer, dels måle Strålevernets omdømme blant viktige målgrupper som media og samarbeidspartnere. Barometeret skal bidra til:

- Mer systematisk kunnskap om befolkningens kjennskap og holdninger til beredskapsrelevante temaer, herunder endringer over tid.
- Kunnskap om Strålevernets omdømme og posisjon som samfunnsaktør og ansvarlig fagmyndighet i saker som gjelder strålevern og atomsikkerhet.
- Å styrke Strålevernets informasjonspraksis gjennom interne og eksterne kanaler.

1.2 Innhold og metodisk tilnærming

Innholdet består av landsomfattende befolkningsundersøkelser og omdømmeundersøkelser som gjennomføres med jevne mellomrom. I 2004 er det gjennomført en befolkningsundersøkelse med utgangspunkt i en tilsvarende undersøkelse fra 2001. Den første omdømmeundersøkelsen skal gjennomføres i 2005. Oppdragsgiver vil løpende vurdere målehyppighet og tidsplan for undersøkelsene.

Undersøkelsene har form av spesialmålinger der det kun stilles spørsmål om relevante temaer for Statens strålevern som oppdragsgiver. Intervjuene i befolkningen gjennomføres på telefon i et landsrepresentativt utvalg på 1000. Metodisk tilnærming i omdømmeundersøkelsene skreddersys i forhold til aktuelle målgrupper.

Det er lagt vekt på at undersøkelsene skal inneholde faste spørsmål med sikte på å måle endringer over tid.

1.3 Opplegg for rapportering

Rapporteringen fra barometeret er lagt opp på følgende måte:

- Etter hver måling utarbeides en rapport som trekker ut hovedfunn og peker på viktige sammenhenger i materialet. Rapporten har form av en samling faktaark hvor det for hvert tema presenteres hovedtall og viktige utslag på bakgrunnsvariabler. Rapporten inneholder en tidsserieprofil for alle variabler som er målt flere ganger.
- Fullstendig spørreskjema med hovedtall foreligger som eget dokument fra hver måling, jf. vedlegg.
- Fra alle enkeltmålinger lages det også en tabellrapport med dokumentasjon fra gjennomføringen og statistisk tilrettelegging av datamaterialet.

1.4 Formidling og kontaktpersoner

- Oppdragsgiver er ansvarlig for formidling. Alt grunnlagsmateriale og alle rapporter stilles til disposisjon for videreformidling gjennom oppdragsgivers kanaler.
- Statens strålevern har alle rettigheter til grunnlagsmateriale. Kontaktperson hos oppdragsgiver er Informasjonssjef Anne Marit Østreng.

- Agenda Utredning & Utvikling er ansvarlig for gjennomføring og rapportering. Ansvarlig konsulent i Agenda er Geir Vinsand.
- Opinion AS er ansvarlig for datainnsamling og statistisk tilrettelegging av data. Ansvarlig konsulent i Opinion er seniorkonsulent Idar Eidset.

2 RESULTATER FRA BEFOLKNINGSUNDERSØKELSE I JANUAR 2004

2.1 Kort om undersøkelsen

Undersøkelsen i 2004 er gjennomført som en landsrepresentativ utvalgsundersøkelse med 1000 spurte over 18 år. Intervjuene er gjennomført i perioden 20-30. januar. Undersøkelsen dekker følgende temaer:

- Vurdering av trusselbilde i form av sannsynlighet for ulike typer ulykker og hendelser
- Mest sannsynlige hendelse
- Personlig krisebevissthet
- Tillit til myndighetenes krisehåndtering
- Tillit til konkurrerende informasjonsgivere
- Aktørvalg ved informasjonssøk
- Beste informasjonskanal for myndighetene
- Kjennskap til Statens strålevern
- Vurdering av strålefarer i hverdagen i form av bevissthet om helseeffekter
- Inntrykk av myndighetenes informasjon om strålefarer i hverdagen

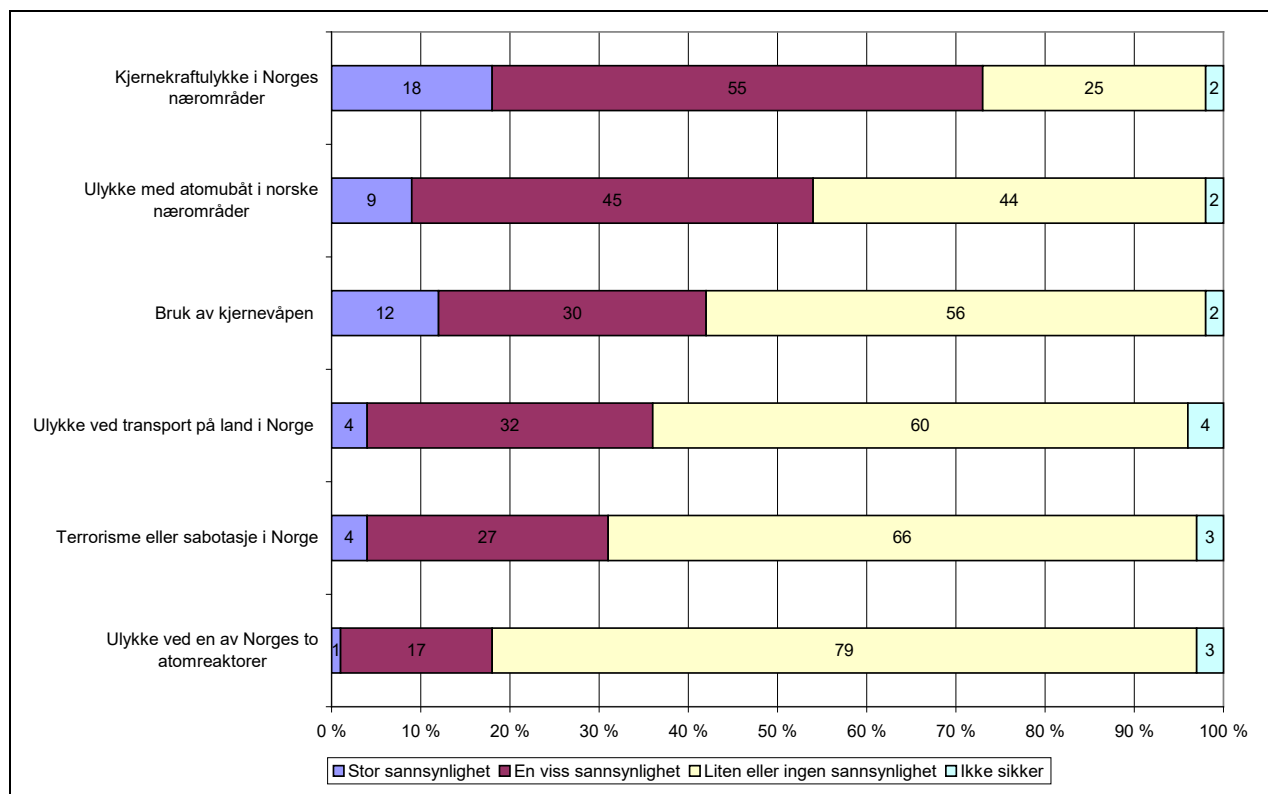
Undersøkelsen i 2004 dekker et bredere sett av strålefarer og hendelser sammenliknet med undersøkelsen i 2001, som kun dreide seg om atomulykker. En annen forskjell er at den siste undersøkelsen ikke inneholder like mange spørsmål om informasjonsfaglige temaer. På en del viktige områder er det likevel stilt samme spørsmål i begge undersøkelsene. Resultater hvor det foreligger tidsserier dokumenteres i dette kapitlet. Kap.3 inneholder resultater på øvrige spørsmål som kun er stilt i 2001.

2.2 Vurdering av trusselbilde

I undersøkelsen er informantene spurt om hvor sannsynlig de tror det er at ulike typer ulykker og hendelser kan inntreffe i løpet av de kommende 5-10 årene. Det er spurt om følgende konkrete hendelser:

- En ulykke ved et kjernekraftverk i Norges nærområder, for eksempel i Russland, Sverige eller Baltikum
- En ulykke ved én av Norges to atomreaktorer som brukes til forskning i Halden og på Kjeller utenfor Oslo
- En ulykke med en atomubåt i norske nærområder
- En ulykke ved transport av strålefarlig materiale på land i Norge
- Radioaktiv forurensning som følge av terrorisme eller sabotasje i Norge

- Bruk av kjernevåpen i konflikter, kriser eller krig

Figur 2.1: Sannsynlighet for ulike typer ulykker og hendelser de neste 5-10 årene. Januar 2004. Prosent. N=1000.

Hovedtallene i figur 2.1 viser at det er store variasjoner i vurderingene av sannsynlighet:

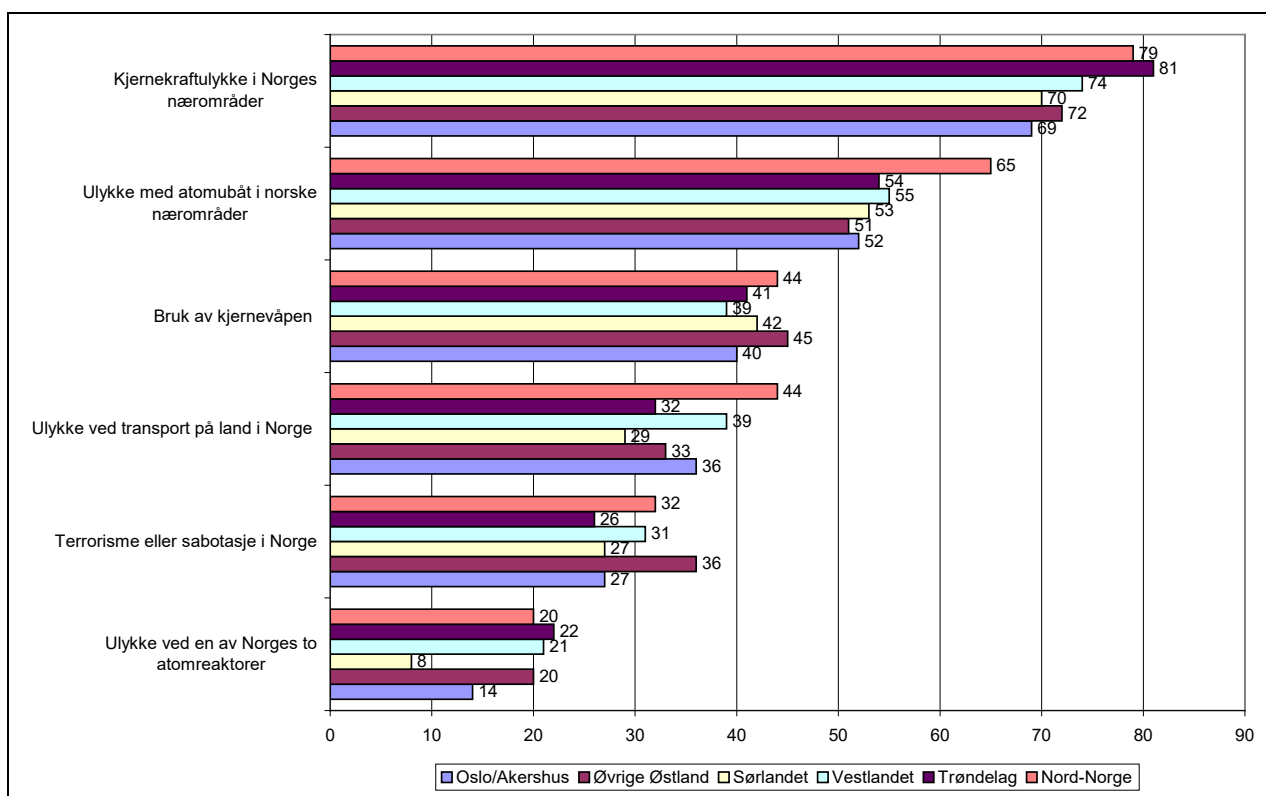
- Nesten tre fjerdedeler av befolkningen mener det er sannsynlig at det skjer en kjernekraftulykke i Norges nærrområder de neste 5-10 årene. Vi ser også at over halvparten av befolkningen mener det er sannsynlig at det skjer en ulykke med en atomubåt i norske nærrområder. Disse to hendelsene skiller seg ut som de to viktigste trusselfaktorene i alle deler av befolkningen.
- De nest viktigste trusselfaktorene knytter seg til bruk av kjernevåpen, ulykke ved transport av strålefarlig materiale på land og radioaktiv forurensning som følge av terrorisme eller sabotasje i Norge. Rundt 30-40% av befolkningen vurderer hver av disse hendelsene som sannsynlige.
- En mindre andel på under 20% ser det som sannsynlig at det skjer en ulykke ved én av Norges to forskningsreaktorer i Halden eller på Kjeller.

En del av disse tallene er kanskje lite overraskende sett i lys av konkrete hendelser og hva som har vært omtalt i mediene i løpet av de siste årene. Både kjernekraftulykker og ulykker med atomubåter har vært en del av ulykkesbildet og den offentlige debatten. Det er også lite overraskende at såpass få vurderer en ulykke ved en av våre to forskningsreaktorer som særlig sannsynlig. Dette kan ha noe med størrelse og lokalisering av anleggene å gjøre. Vi kan heller ikke se bort fra at manglende kjennskap gjør seg gjeldende. Likevel tror vi tallene er uttrykk for at allmenbefolkningen har høy tillit til at sikkerheten ved våre egne anlegg er god. Bakgrunnstallene viser at trusselvurderingene i forhold til Halden og Kjeller ikke er høyere på Østlandet enn ellers i landet.

Det kan være grunn til å merke seg at relativt store andeler av befolkningen er opptatt av strålefarer som følge av bruk av kjernevåpen og terrorisme/sabotasje. Disse hendelsene utgjør viktige elementer ved det internasjonale trusselbildet. Befolkningens oppmerksomhet mot denne typen hendelser kan være uttrykk for en følelse av at globale og nasjonale trusler glir sammen i et bredere og mer diffust trusselbilde. Tallene kan på denne bakgrunn bli spennende å følge over tid i forhold til mer tradisjonelle og erfaringsbaserte trusler.

Det kan også være grunn til å merke seg at transport av strålefarlig materiale på land i Norge vurderes som en klart større trussel enn de to forskningsreaktorene.

Figur 2.2 viser tallene brutt ned på ulike landsdeler. Figuren viser andeler av befolkningen som mener det er en stor eller en viss sannsynlighet for at de ulike hendelsene skal inntreffe de neste 5-10 årene. Vi ser at befolkningen i Nord-Norge skiller seg ut med høye tall når det gjelder ulykke ved kjernekraftverk, atomubåt og transport på land. Også befolkningen i Trøndelag har høye trusselvurderinger når det gjelder ulykke ved kjernekraftanlegg i Norges nærområder.

Figur 2.2: Andel av befolkningen som mener det er en stor eller en viss sannsynlighet for ulike typer hendelser etter landsdel. Januar 2004. Prosent. N=1000.

Gjennomgang av øvrige bakgrunnstall gir følgende mønster:

- Kvinner vurderer samtlige hendelser som mer sannsynlige enn menn. Utslagene er særlig store for transportulykker, terror/sabotasje og kjernevåpen.
- Vi finner alderseffekter for fire av hendelsene, alle unntatt ulykke med atomubåt og bruk av kjernevåpen. De yngste under 30 vurderer ulykker ved kjernekraftanlegg, forskningsreaktorene og transport på land som mer sannsynlig enn de eldre. For terror/sabotasje er det motsatt dvs. det er de eldste over 60 år som mener denne typen hendelse er mest sannsynlig.

- Utdanningseffekter finner vi for to av hendelsene - ulykke ved kjernekraftanlegg og ulykke med atomubåt. I begge tilfeller er det de med lengst utdanning som mener disse hendelsene er mest sannsynlig.

Det finnes ikke direkte sammenliknbare referansetall fra tidligere undersøkelser. I befolkningsundersøkelsen fra 2001¹ ble det stilt følgende spørsmål knyttet til atomulykker generelt: *Hvor stor fare tror du det er at det vil skje en atomulykke som medfører radioaktiv stråling i Norge i løpet av de nærmeste 10 årene?* Tallene for hele landet og for Finnmark var som følger:

	Hele landet	Finnmark
Stor fare	5%	10%
Ganske stor fare	17%	27%
Ganske liten fare	50%	39%
Svært liten fare	23%	15%
Ikke sikker	5%	10%
Antall spurte	1001	200

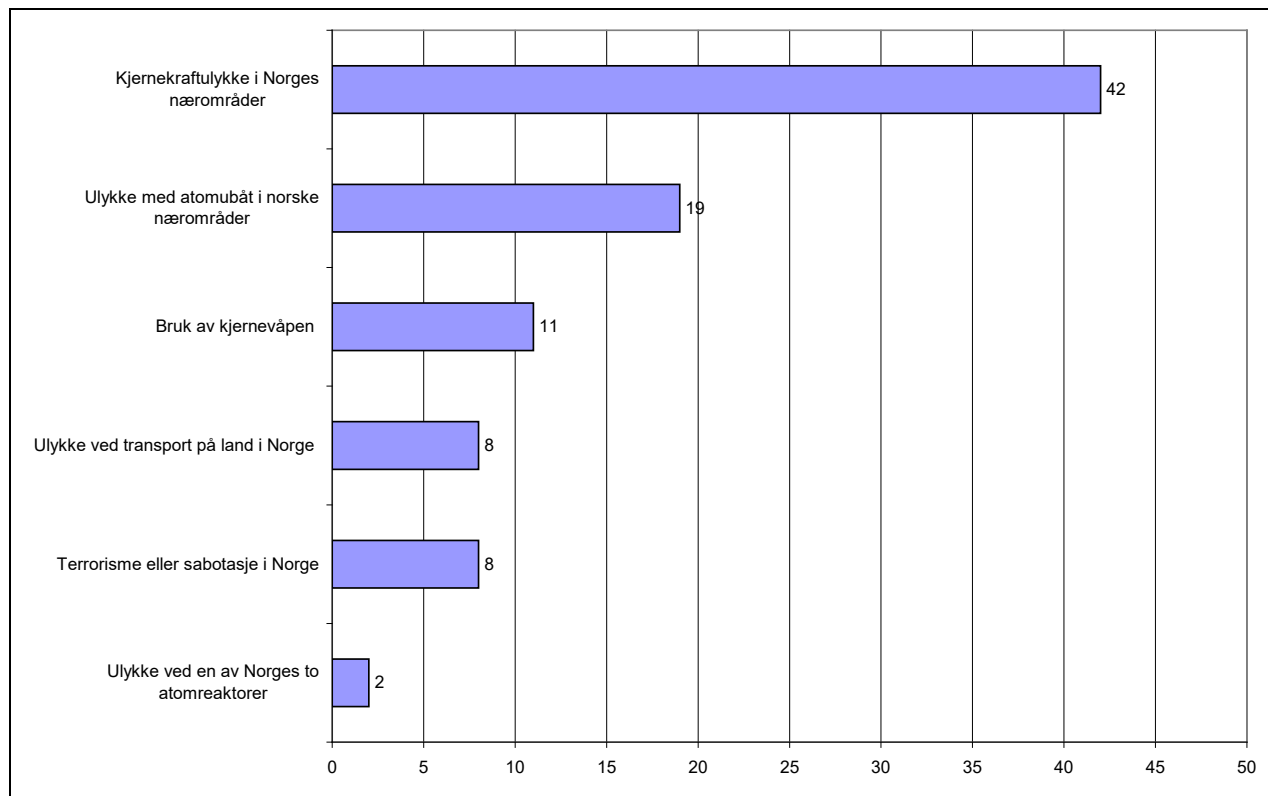
Hvis vi sammenlikner disse tallene med sannsynligheten for ulykke ved et kjernekraftanlegg i den nyeste undersøkelsen, finner vi vesentlig forskjeller i tallene. Disse forskjellene kan ene og alene skyldes at både spørsmålsstilling og skala er forskjellig mellom de to undersøkelsene.

2.3 Mest sannsynlige hendelse

I den siste undersøkelsen ble det stilt følgende oppfølgingsspørsmål: *Hva anser du som den mest sannsynlige hendelsen av de vi har nevnt ovenfor?* På spørsmålet var det kun mulig å oppgi ett svar.

42% av befolkningen svarer at de anser en kjernekraftulykke i Norges nærrområder som den mest sannsynlige hendelsen. En slik hendelse vurderes som den mest sannsynlige i alle deler av befolkningen. Ulykke med atomubåt framstår som den nest viktigste hendelsen.

¹ Kilde: Kriseinformasjon ved atomulykker, befolkningsundersøkelse. Agendarapport nr. 3469, oktober 2001.

Figur 2.3: Befolkningens vurdering av den mest sannsynlige hendelsen. Januar 2004. Prosent. N=1000.

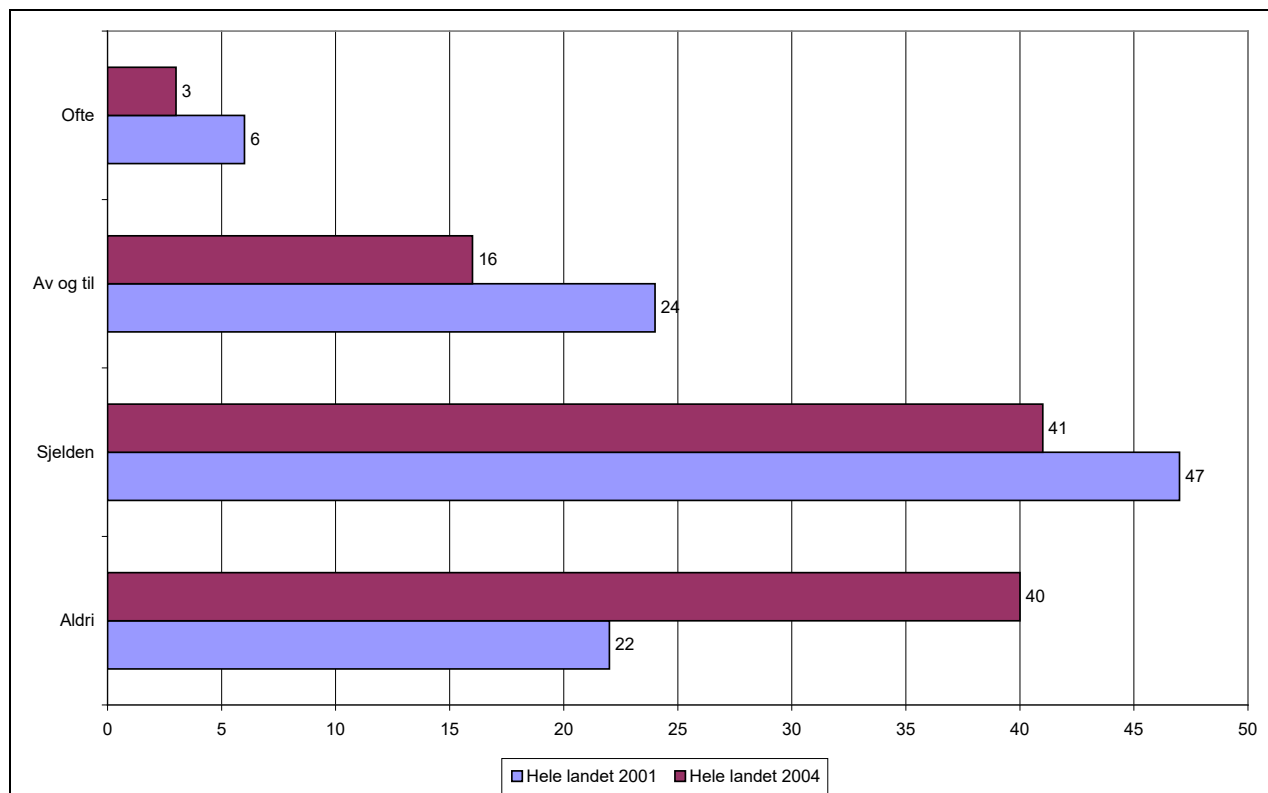
Bakgrunnstallene viser følgende:

- For ulykke ved kjernekraftanlegg finner vi spesielt høye tall for Trøndelag og personer med høyest utdanning. De laveste tallene finner vi for personer med lav utdanning.
- For ulykke med atomubåt finner vi de høyeste tallene for Nord-Norge og Sørlandet. Kvinner og personer med lav utdanning skiller seg ut med spesielt lave tall.
- For øvrige hendelser viser bakgrunnstallene kun små variasjoner rundt landsgjennomsnittet.

2.4 Personlig krisebevissthet

Den enkeltes krisebevissthet er forsøkt målt gjennom følgende spørsmål: *Hender det at du tenker på at du selv eller din familie kan bli berørt av denne typen hendelser? I så fall, skjer det ofte, av og til, sjelden eller aldri?* Ut fra erfaring mener vi det er viktig å skille mellom den enkeltes bevissthet om at noe kan skje og mulige følelsesmessige reaksjoner i form av frykt, engstelse eller liknende. Det er det første vi er opptatt av å måle og ikke bestemte følelsesmessige reaksjoner. Et liknende spørsmål relatert til en atomulykke ble stilt i 2001.

Hovedtallene i figur 2.4 tyder på at krisebevisstheten er lavere i dag enn den var i 2001. Dette kommenteres nærmere i forhold til en enda lenger tidsserie nedenfor. Av tallene for 2004 ser vi at bare 3% tenker ofte på at det kan inntreffe hendelser med strålefare. Legger vi til de 16% som av og til tenker på dette, er det fortsatt et klart mindretall i befolkningen som kan sies å ha høy bevissthet om at de kan bli berørt. I overkant av 80% av befolkningen tenker sjelden eller aldri over temaet.

Figur 2.4: Krisebevissthet i befolkningen ut fra hvor ofte folk tenker på at de kan bli berørt av aktuelle hendelser. September 2001 og januar 2004. Prosent. N=1000.

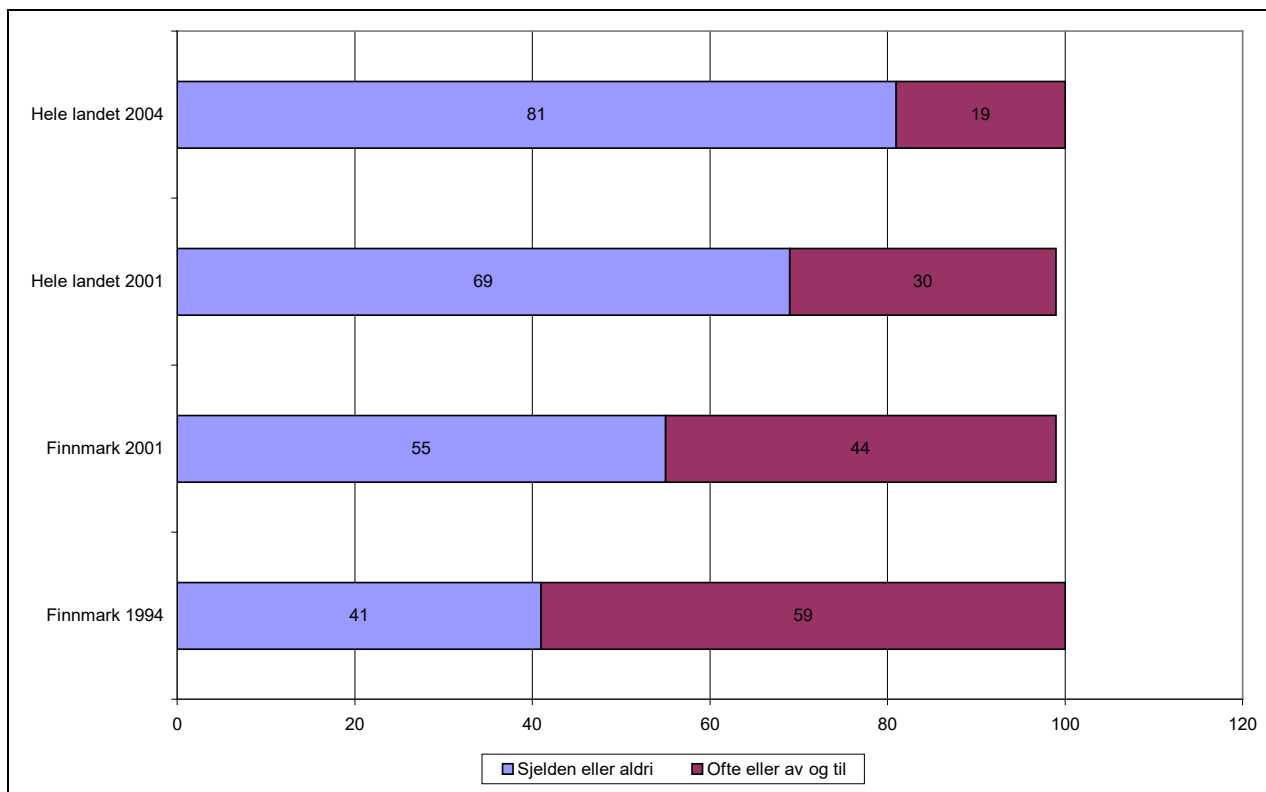
Bakgrunnstallene kan oppsummeres som følger:

- Krisebevisstheten er større blant kvinner enn blant menn. Blant kvinner svarer 25% at de ofte eller av og til tenker på aktuelle hendelser, mot 12% blant mennene. Tilsvarende mønster fant vi også i 2001-undersøkelsen.
- Etter alder er det særlig de yngste under 30 år som skiller seg ut med en lav krisebevissthet. Bare 14% i denne aldersgruppen svarer at de ofte eller av og til tenker på konkrete hendelser. Tallene for aldersgruppene over 30 år ligger på rundt 20% (landsgjennomsnittet). Det betyr at de eldste ikke skiller seg ut med en spesielt høy krisebevissthet i den siste undersøkelsen, slik vi fant i 2001.
- Mellom landsdelene skiller befolkningen i Nord-Norge seg ut med en høyere krisebevissthet enn i andre landsdeler (27% ofte eller av og til). Forskjellene mellom øvrige landsdeler er ubetydelige.
- Etter utdanning er det kun gruppen med lavest utdanning som skiller seg ut dvs. personer uten videreutdanning utover grunnskole. I den siste undersøkelsen har denne gruppen lavere krisebevissthet enn personer med høyere utdanningsnivå. Det er motsatt av hva vi fant i 2001, da de med lavest utdanning skilte seg ut med høyere krisebevissthet enn de øvrige utdanningsgruppene.

Spørsmålsstillingen som ble brukt i undersøkelsen i 2001 var som følger: *Tenker du noen ganger på hva som kan skje ved en atomulykke?* Spørsmålet ble stilt både i et landsomfattende utvalg med 1000 spurte og et utvalg på 200 i Finnmark. I 1994² ble følgende spørsmål stilt til 405 personer i

² Atominformasjon i Finnmark, StrålevernRapport 1994:8.

Finmark: *Hvor ofte tenker du på de konsekvenser en atomulykke kan få for Nord-Norge?* I figur 2.5 har vi stilt sammen tallene fra alle undersøkelsene.

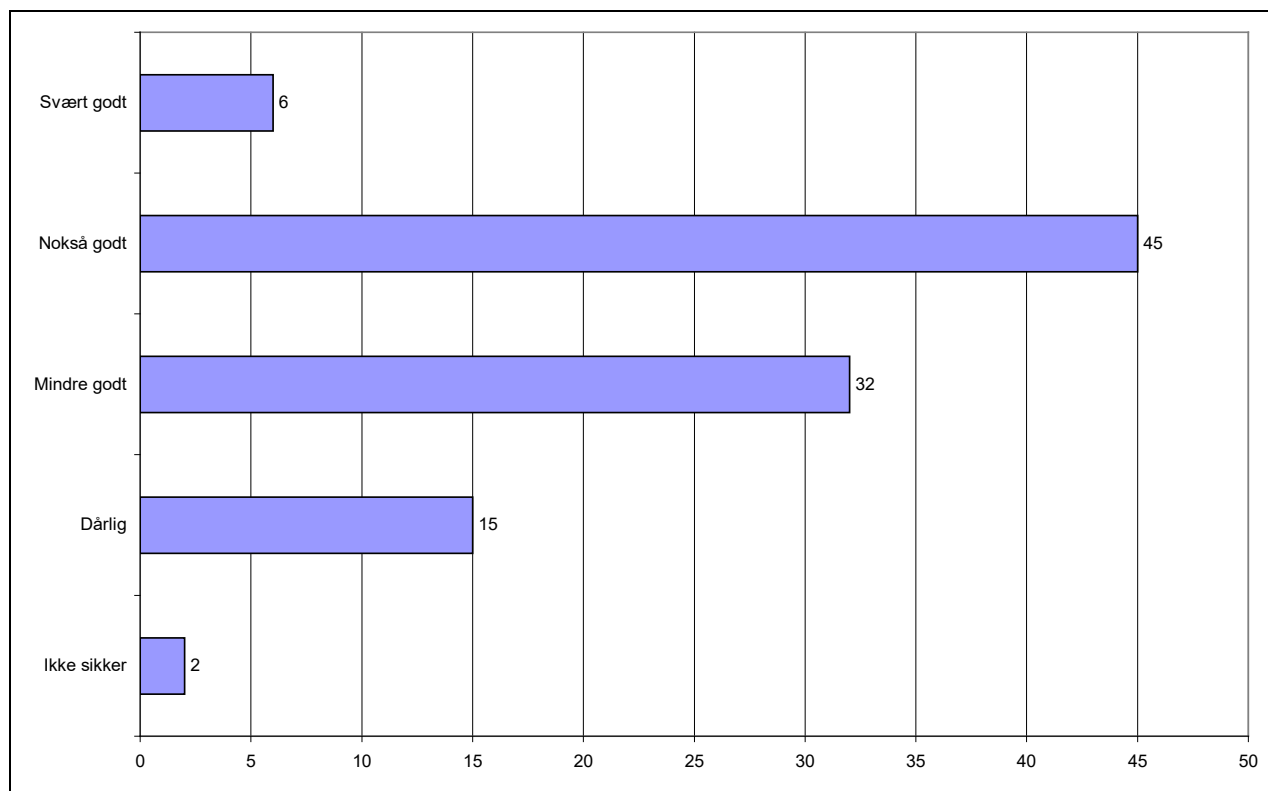

Figur 2.5. Krisebevissthet i befolkningen målt på ulike tidspunkter. Prosent.

Tallene tyder på at befolkningen har blitt mindre opptatt av atomulykker de siste 10 årene. Det gjelder både i Finnmark og i hele landet. Det kan ha noe med avstand i tid til Tsjernobyl-ulykken å gjøre, kanskje også at usikkerheten rundt atomanlegg i nærområdene oppfattes å være mindre i dag enn for ti år siden. Det kan også spille inn at spørsmålsstillingen mellom den siste og de to foregående undersøkelsene har vært noe forskjellig.

2.5 Tillit til myndighetenes krisehåndtering

Befolkningens tillit til myndighetenes evne til krisehåndtering er målt gjennom følgende spørsmål: *Hvordan tror du norske myndigheter vil klare å håndtere slike hendelser dvs. ulykker som medfører stråling?* Hovedtallene er vist i figur 2.6.

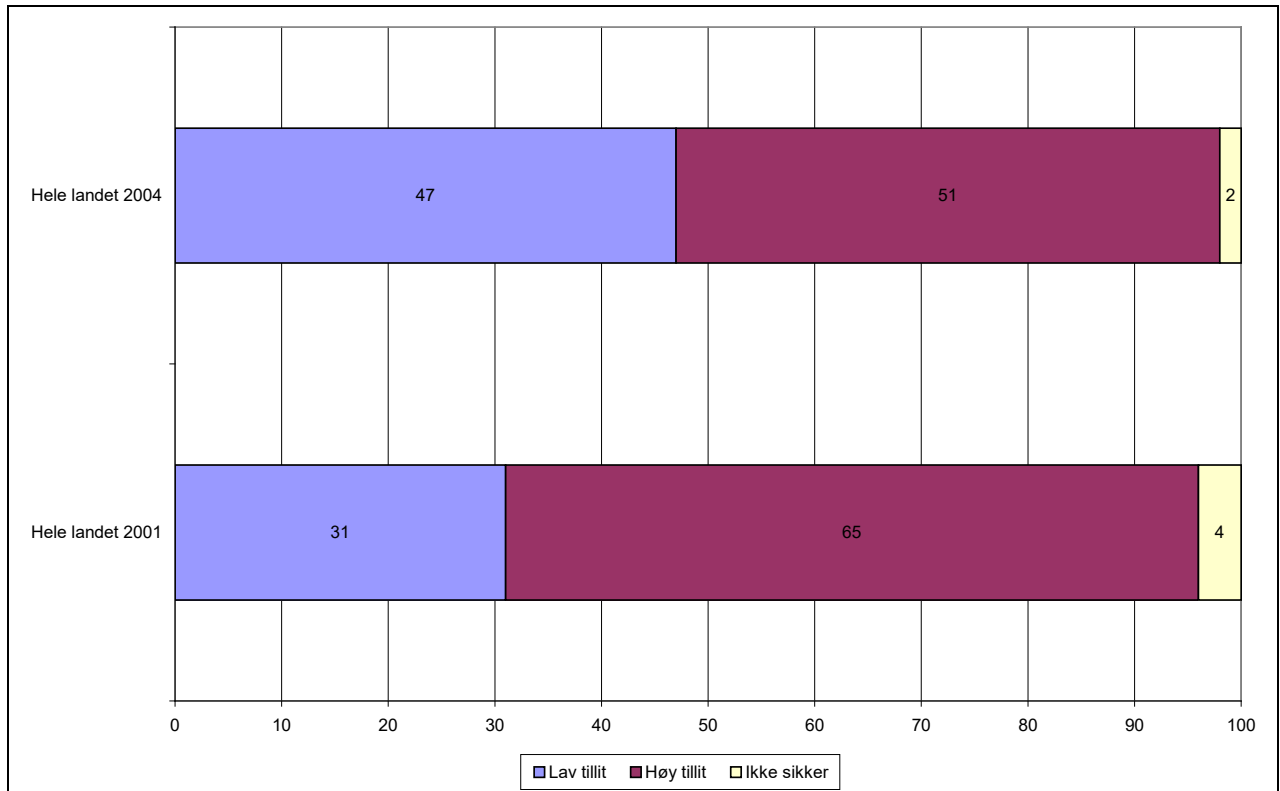
Figur 2.6: Befolkningens vurdering av myndighetenes evne til å håndtere ulykker som medfører stråling. Januar 2004. Prosent. N=1000.

Hovedtallene tyder på at rundt halvparten av befolkningen har tillit til myndighetenes evne til å mestre en ulykke som medfører stråling. Sammenliknet med tilsvarende tall for andre typer ulykker og hendelser som vi har målt for andre oppdragsgivere, er det et ganske lavt nivå. At mange har lav tillit kan skyldes dårlig inntrykk av beredskapen mot ulykker, eventuelt at de mangler kjennskap til hvilke ressurser og beredskapsplaner som finnes. En oppfatning om at myndighetene kan gjøre lite fra eller til i en krisesituasjon uansett forberedelser kan også være en mulig forklaring. I undersøkelsen i 2001 fant vi at ca. 60% av befolkningen føler avmakt i forhold til hva de selv kan gjøre for å beskytte seg mot stråling. Det kan da være naturlig at mange tenker at heller ikke myndighetene kan gjøre så mye fra eller til.

Bakgrunnstallene viser små forskjeller etter kjønn, alder og utdanning. Også mellom landsdelene er det gjennomgående små forskjeller, bortsett fra at befolkningen i Nord-Norge er noe mer skeptiske enn øvrige deler av befolkningen.

I figur 2.7 har vi stilt sammen hovedtall fra undersøkelsene i 2001 og 2004. Selv om spørsmålsstilling og svarkategorier var noe forskjellig mellom de to målingene, tror vi tallene gir uttrykk for en interessant endring³. Som det framgår tyder tallene på at tilliten til myndighetenes krisehåndtering er lavere i dag enn den var i 2001. Årsakene til dette er vanskelig å spekulere i. Én mulighet kan være at trusselbildet i dag oppfattes å være bredere og mer alvorlig enn det var for bare 3 år siden (før 11. september), evt. i kombinasjon med at befolkningen ikke har fått nye kunnskaper om den nasjonale beredskap.

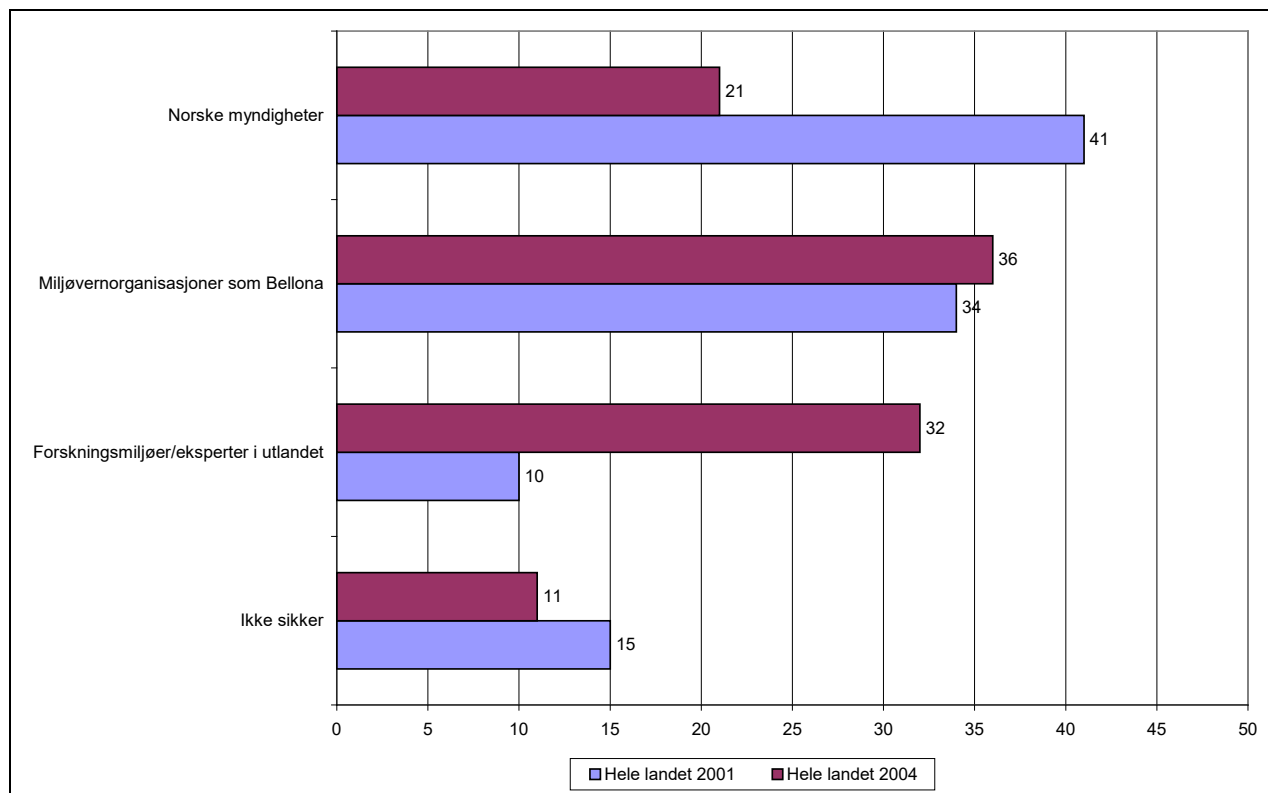
³ Spørsmålet i 2001 lød: *I hvilken grad har du tillit til at ansvarlige myndigheter vil klare å håndtere en atomulykke med konsekvenser for Norge på en best mulig måte?* Svarkategoriene var ”i stor grad”, ”i noen grad”, ”i liten eller ingen grad”, ”ikke sikker”. De to første kategoriene er kodet som ”høy tillit”, den neste som ”lav tillit”. I 2004 er kategoriene svært/nokså godt kodet som ”høy tillit”, mens mindre godt/dårlig er kodet som ”lav tillit”.

Figur 2.7: Tillit til myndighetenes krisehåndtering i 2001 og 2004. Prosent.

2.6 Tillit til konkurrerende informasjonsgivere

I 2004 stilte vi følgende spørsmål: *Hvis det kom motstridende og ulik informasjon om en atomulykke fra henholdsvis norske myndigheter, forskningsmiljøer og miljøvernorganisasjoner som for eksempel Bellona, hvem ville du stole mest på?* I 2001 stilte vi samme spørsmål, bortsett fra at det ble brukt ”eksperter i utlandet” i stedet for ”forskningsmiljøer”. Igjen finner vi en litt overraskende utvikling i tallene.

Figur 2.8: Aktør som befolkningen ville stole mest på ved motstridende informasjon om en atomulykke. 2001 og 2004. Prosent.

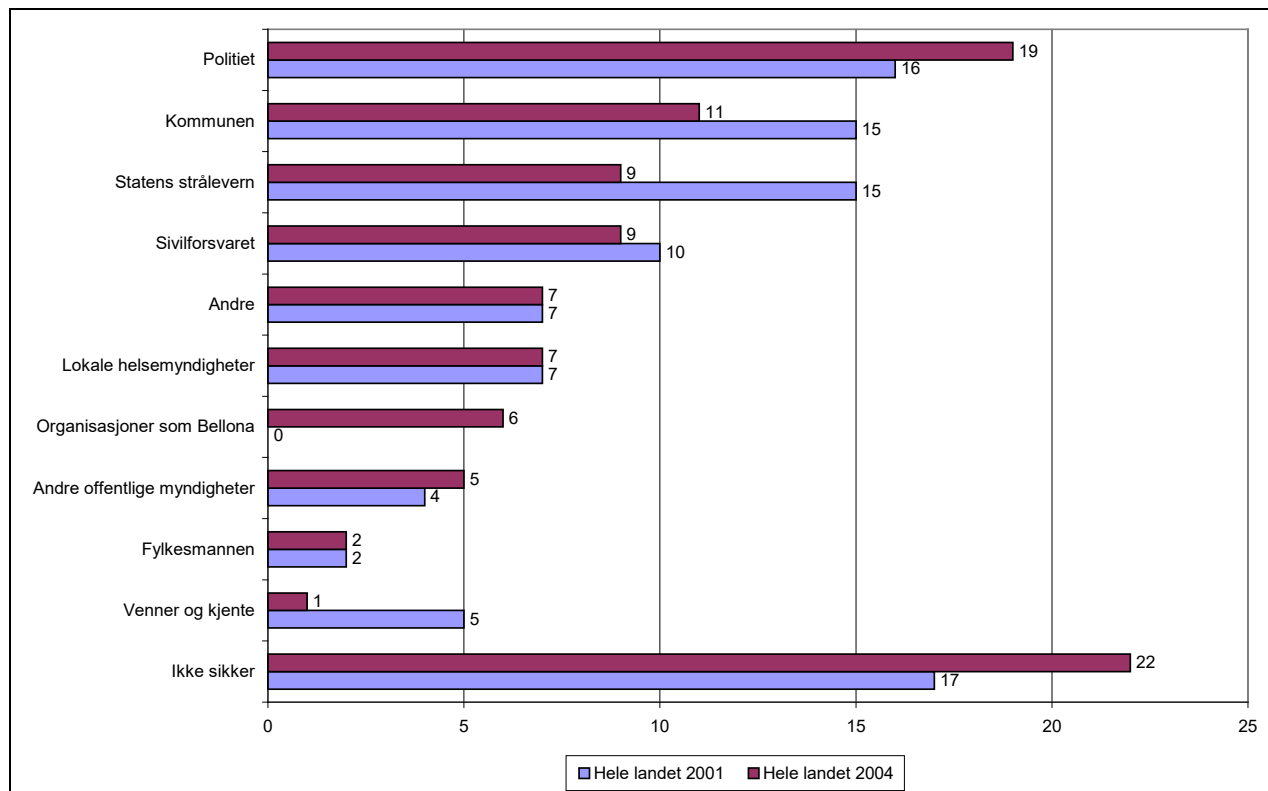
I 2004 er det bare 21% som oppgir at de ville stole mest på informasjon fra norske myndigheter. Tilliten til begge de to øvrige informasjonsgiverne ligger betydelig høyere. Vi ser samtidig at tilliten til norske myndigheter er klart lavere i 2004 enn i 2001. Hva dette kan skyldes er vanskelig å vurdere. En hypotese kan være at det har noe med Strålevernets synlighet og kontinuitet i media å gjøre, kanskje særlig i forhold til Bellona, som ofte får medieoppmerksomhet. Senere i rapporten presenteres tall som tyder på at kjennskapen til Statens strålevern har gått noe tilbake de siste årene. Hvis manglende synlighet i media er en del av forklaringen, kan det være viktig å ta initiativ til en mer aktiv informasjonspåvirkning fra strålevernets side.

Bakgrunnstallene viser følgende:

- For norske myndigheter finner vi relativt små variasjoner mellom undergruppene. Unge under 30 år og befolkningen i Nord-Norge skiller seg ut med de laveste tallene hhv. 13 og 14%.
- Forskerne har sterkest profil blant yngre mennesker og personer med lang utdanning.
- Miljøvernorganisasjoner/Bellona har høyere tillit blant kvinner enn blant menn og høyere tillit blant eldre enn yngre mennesker. Særlig det siste er litt overraskende. Vi finner også at miljøvernorganisasjonene har høy tillit blant personer med lav utdanning og generelt blant befolkningen i Nord-Norge.

2.7 Aktørvalg ved informasjonssøk

For å kartlegge hvem folk vil henvende seg til ved en ulykke med strålefare, ble det stilt følgende spørsmål: *Hvem ville du først og fremst henvendt deg til for å få informasjon dersom det skjedde en ulykke med strålefare i ditt område?* Spørsmålet ble også stilt i 2001. Det var kun mulig å oppgi ett svar.

Figur 2.9: Viktigste instans som befolkningen ville henvende seg til ved en ulykke med strålefare i eget område. 2001 og 2004. Prosent.

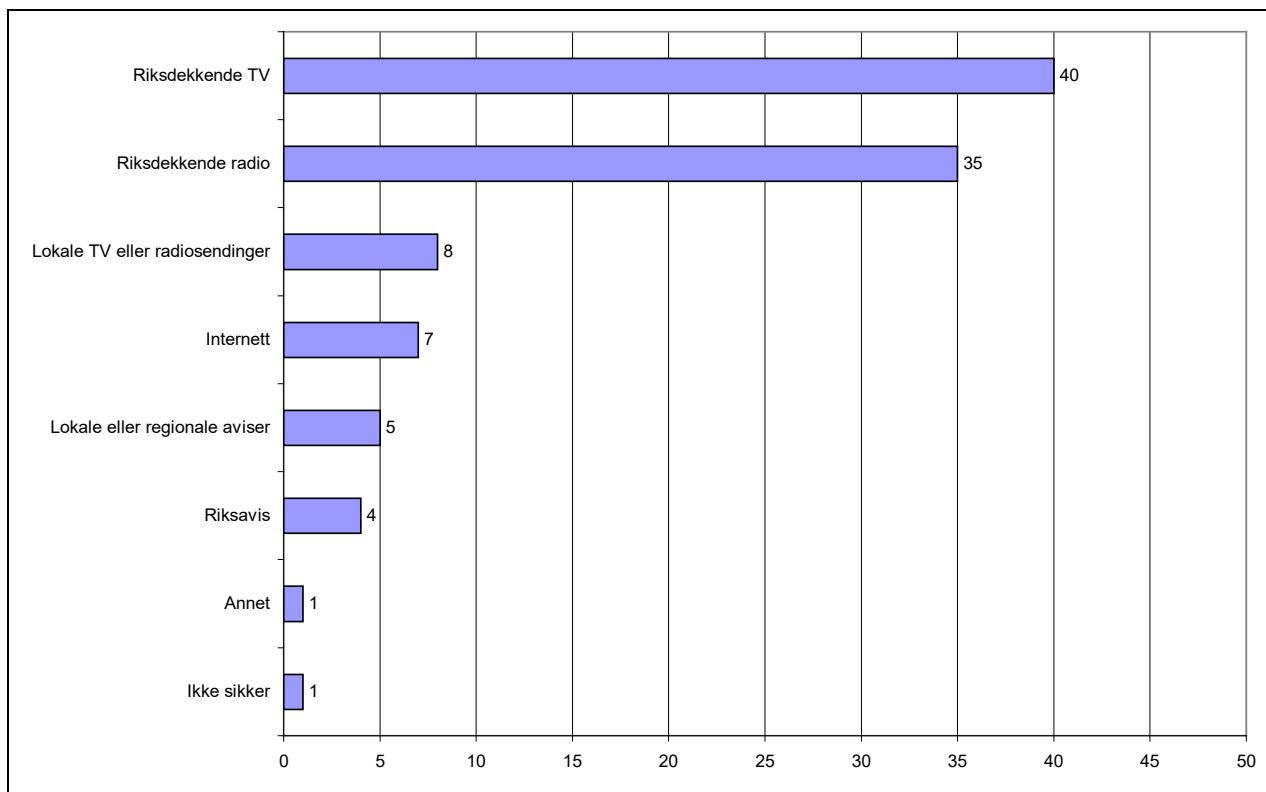
Vi finner gjennomgående små forskjeller i tallene mellom de to måletidspunktene. Forstått er det ca. 20% av befolkningen som ikke har en formening om hvem de ville henvendt seg til. Blant de som har en formening, finner vi stor spredning i svarene. Som i forrige undersøkelse framstår de lokale aktørene som viktigst dvs. politiet og kommunen, delvis også lokale helsemyndigheter. Derneft kommer Statens strålevern og Sivilforsvaret, tett fulgt av organisasjoner som Bellona. Bare 2% nevner Fylkesmannen. Under kategorien "Andre" er det særlig pekt på brannvesenet, Heimevernet/Forsvaret, forskere og diverse offentlige myndigheter. Det største endringen i tallene mellom 2001 og 2004 finner vi for Statens strålevern, 9% i dag mot 15% i 2001.

Også bakgrunnstallene viser stort sett samme tendenser som tidligere:

- Blant de som vil henvende seg til Strålevernet er det en liten overvekt av personer med høy utdanning, gjerne middelaldrende (30-44 år) og menn. Strålevernet nevnes fortsatt av relativt mange i Oslo/Akershus (15% i 2004, 25% i 2001).
- Politiet kan forventes å få mange henvendelser fra særlig den eldre delen av befolkningen.
- Kommunen nevnes særlig av folk som bor i små kommuner.
- Sivilforsvaret nevnes av relativt mange i Trøndelag (16%). I 2001 var det relativt mange i Nord-Norge som svarte Sivilforsvaret.
- For organisasjoner som Bellona er det jevnt over små forskjeller i tallene. I Nord-Norge svarer 11% at de ville henvendt seg til denne typen aktører.

2.8 Beste informasjonskanal for myndighetene

Følgende oppfølgingsspørsmål ble stilt: *På hvilken måte ville informasjon fra myndighetene best nå deg i en slik situasjon?* Det ble lest opp seks forskjellige mediekkanaler, inkludert ulike lokale og nasjonale medier, samt internett. Det var også mulig å svare andre kanaler. Alle respondenter ble bedt om å oppgi kun én kanal.

Figur 2.10: Viktigste mediekanal for informasjon fra myndighetene. Januar 2004. Prosent.

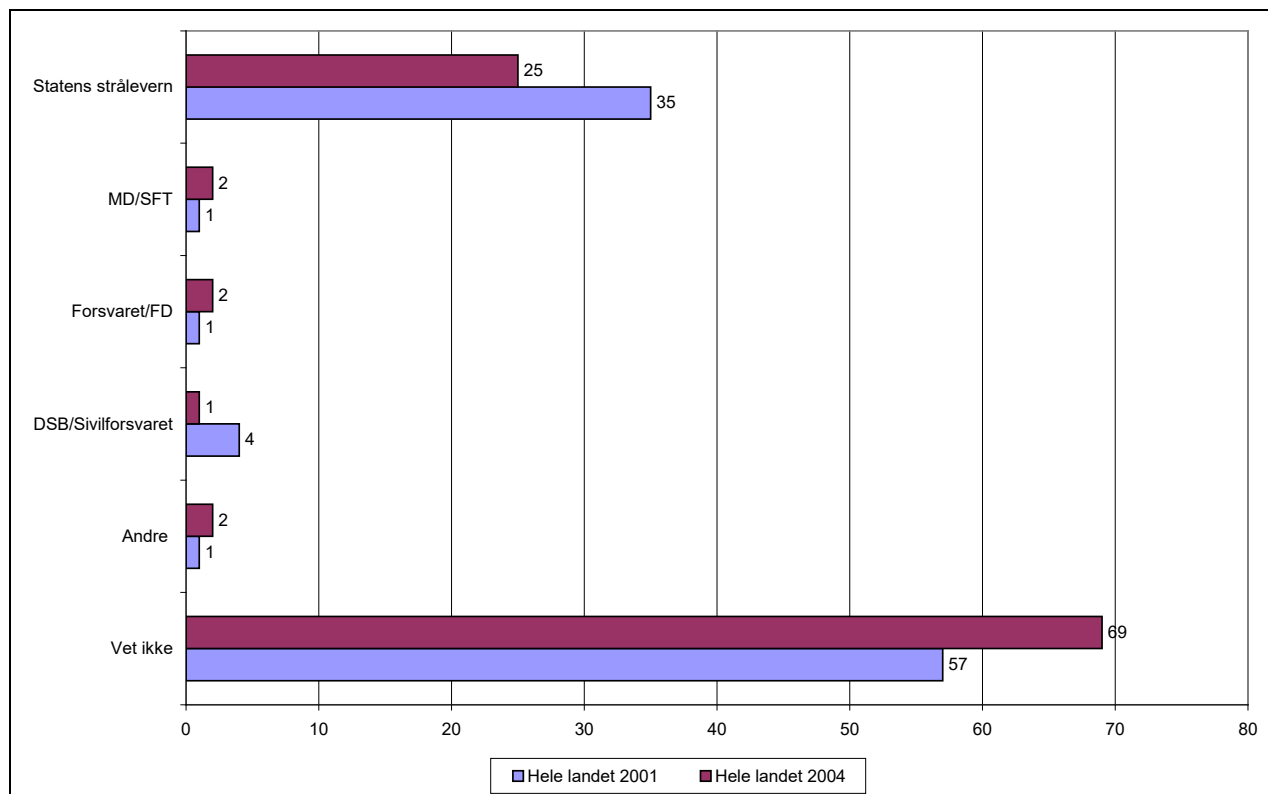
Som det framgår peker en stor overvekt av befolkningen på riksdekkende kanaler. Hele 79% peker på enten riksdekkende TV, radio eller avis. Bare 13% peker på tilsvarende lokale mediekkanaler. Internett nevnes av 7%. På et liknende spørsmål om varslingskanaler ved en atomulykke i 2001, fant vi en tilsvarende sterk overvekt som ønsket varsling gjennom riksdekkende medier.

I bakgrunnstallene finner vi ganske store utslag mellom undergrupper:

- Riksdekkende TV foretrekkes særlig av de unge og personer med lav utdanning.
- For riksdekkende radio finner vi en sterk alderseffekt. Bare 16% av de unge under 30 år nevner riksdekkende radio, mot 46% blant eldre over 60 år.
- For lokale medier finner vi jevnt over små forskjeller, med unntak for visse utslag i Nord-Norge (11% nevner lokale/regionale aviser) og i Trøndelag (14% nevner lokale TV/radiosendinger).
- Internett nevnes som ventet hyppigere blant de unge, men utslagene er ikke spesielt store (12% for gruppen under 30 år mot 3% blant gruppen over 60 år). Blant studenter og skoleelever er det 18% som nevner internett. Blant de med lavest utdanning, er det ingen som har oppgitt internett.

2.9 Kjennskap til Statens strålevern

Følgende spørsmål er stilt både i 2001 og 2004: *Kjenner du til hvilken offentlig instans som er øverste fagmyndighet i strålevernsaker og atomsikkerhet i Norge?* Spørsmålet ble stilt uhjulpet.

Figur 2.11: Kjennskap til Statens strålevern i september 2001 og januar 2004. Inkl. koding av åpne svar. Prosent.

Som det framgår måler vi 10% lavere kjennskap til Statens strålevern i dag sammenliknet med i 2001. I dag er det en fjerdedel av befolkningen som kjenner til riktig instans, mot ca. to trededeler i 2001. Sett i lys av kjennskapsmålinger på andre områder, betrakter vi dette som høye tall for en offentlig faginstans. Andelen som har oppgitt andre myndigheter innenfor miljøvern, forsvar eller samfunnssikkerhet er lavere i 2004 enn i 2001 og vi observerer en tilsvarende økning i andelen som svarer ”vet ikke”.

Bakgrunnstallene viser at det særlig er de med lang utdanning som har best kjennskap til Statens strålevern. Kjennskapen ligger på 39% blant personer med høyskole/universitetsutdanning mot bare 4% blant personer uten videreutdanning utover grunnskole. Også kvinner og unge mennesker skiller seg ut med lavt kjennskapsnivå. Mellom landsdelene finner vi kun små forskjeller.

2.10 Vurdering av strålefarer i hverdagen

I 2004 er det stilt et nytt spørsmål om strålefarer i hverdagen med følgende ordlyd: *Hender det at du tenker over helseeffekter for deg eller dine nærmeste som følge av...*

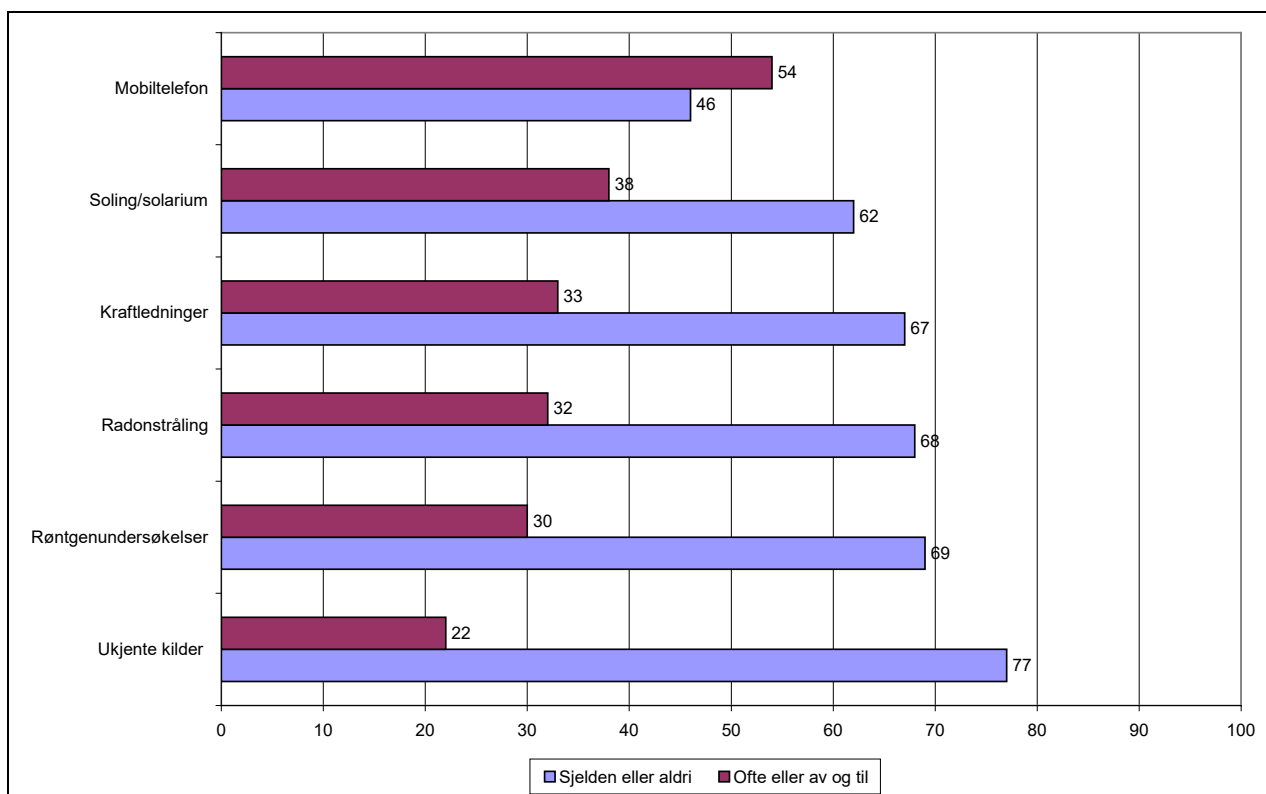
- a) Radonstråling?
- b) Stråling fra mobiltelefon?
- c) Overdrevet soling eller bruk av solarium?

d) Stråling ved røntgenundersøkelser?

e) Stråling fra kraftledninger?

f) Stråling fra ukjente kilder dvs. strålefarlig materiale som er på avveie eller utenfor kontroll?

Svarene viser at store deler av befolkningen er opptatt av mulige helseeffekter fra flere aktuelle kilder. Det gjelder særlig stråling fra mobiltelefon og stråleskader etter generell soling eller bruk av solarier. Det er grunn til å understreke at vi her snakker om andeler av hele befolkningen, ikke bare brukerne eller de som er mest utsatt for de aktuelle strålekildene. Hvis det i senere undersøkelser tas med bakgrunnsvariabler som dekker eksponering for kildene, vil vi kunne si noe mer om bevissthet i interessante målgrupper.

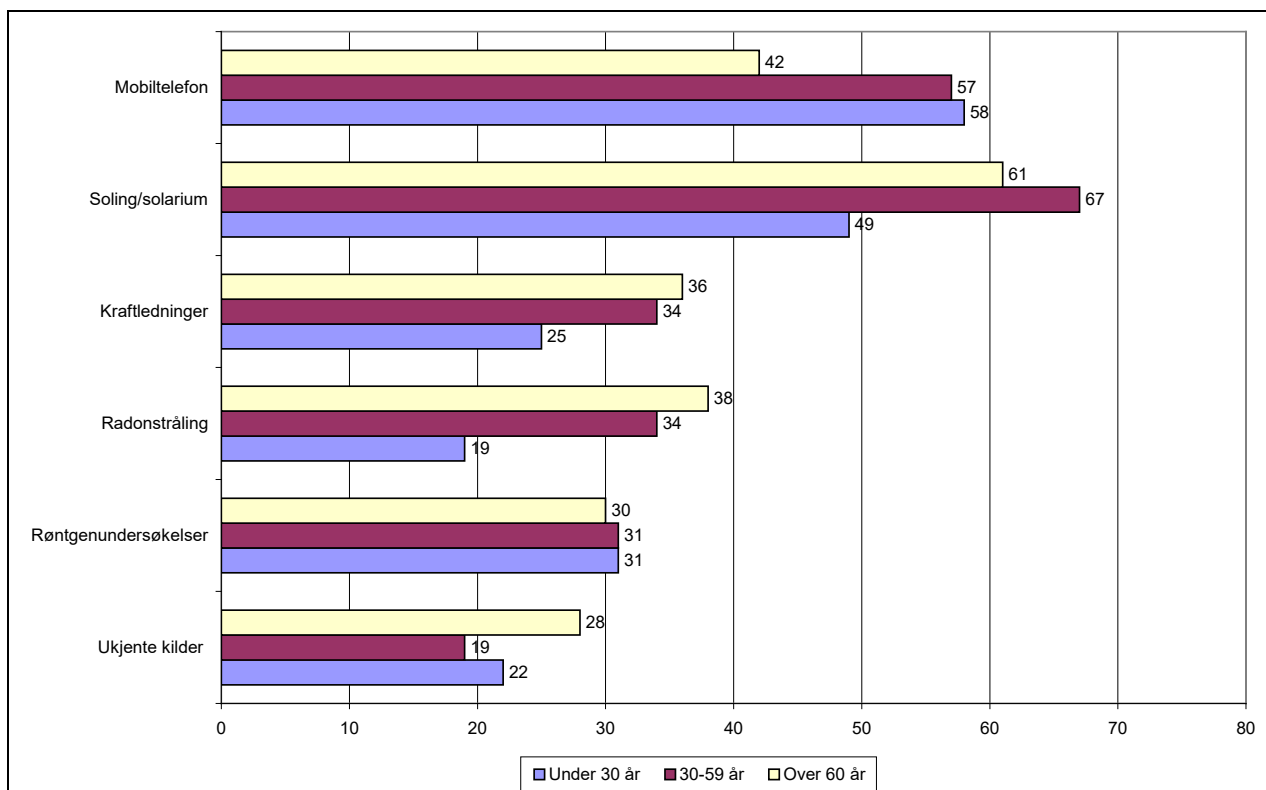

Figur 2.12: Andeler av befolkningen som tenker på helseeffekter av aktuelle strålefarer i hverdagen. Januar 2004. Prosent.

Fra bakgrunnstallene kan vi trekke fram følgende:

- Vi finner til dels store forskjeller i vurderingene mellom kvinner og menn. Kvinner er mer bevisste på helseeffekter enn menn i forhold til alle aktuelle kilder. De største forskjellene finner vi for soling og stråling fra mobiltelefon, der hhv. 62 og 72% av kvinnene svarer at de tenker ofte eller av og til på helseeffekter mot 46 og 51% blant menn. Forskjellen mellom kjønnene er litt mindre når det gjelder stråling fra kraftledninger og røntgen og minst for radon og ukjente kilder.
- Alder slår ut på en interessant måte ved at effektene knytter seg enten til de aller yngste eller de aller eldste. De yngste under 30 år er relativt sett mindre opptatt av helseeffekter av soling, stråling fra kraftledninger og radon enn de som er eldre. De eldste over 60 år er tilsvarende lite opptatt av helseeffekter av stråling fra mobiltelefon. I forhold til røntgen og ukjente kilder finner vi ingen forskjell mellom aldersgruppene.

- Vi synes det er spesielt interessant at de yngste under 30 år ser ut til å være minst like opptatt av stråling fra mobiltelefon som aldersgruppen 30-59 år. Hele 58% av alle under 30 år svarer at de ofte eller av og til tenker på helseeffekter av stråling fra denne kilden. Mange unge er storbrukere av mobiltelefon og det høye bevissthetsnivået kan gi et godt utgangspunkt for evt. informasjonsgivning. For øvrig viser tallene etter utdanningsnivå en klar effekt i retning av høyere bevissthet rundt stråling fra mobiltelefon med økende utdanningsnivå.
- Mellom landsdelene finner vi relativt små forskjeller i vurderingene. Det kan nevnes at befolkningen i Nord-Norge er relativt lite opptatt av stråling fra kraftledninger og røntgen, mens befolkningen i Trøndelag er relativt lite opptatt av radon.

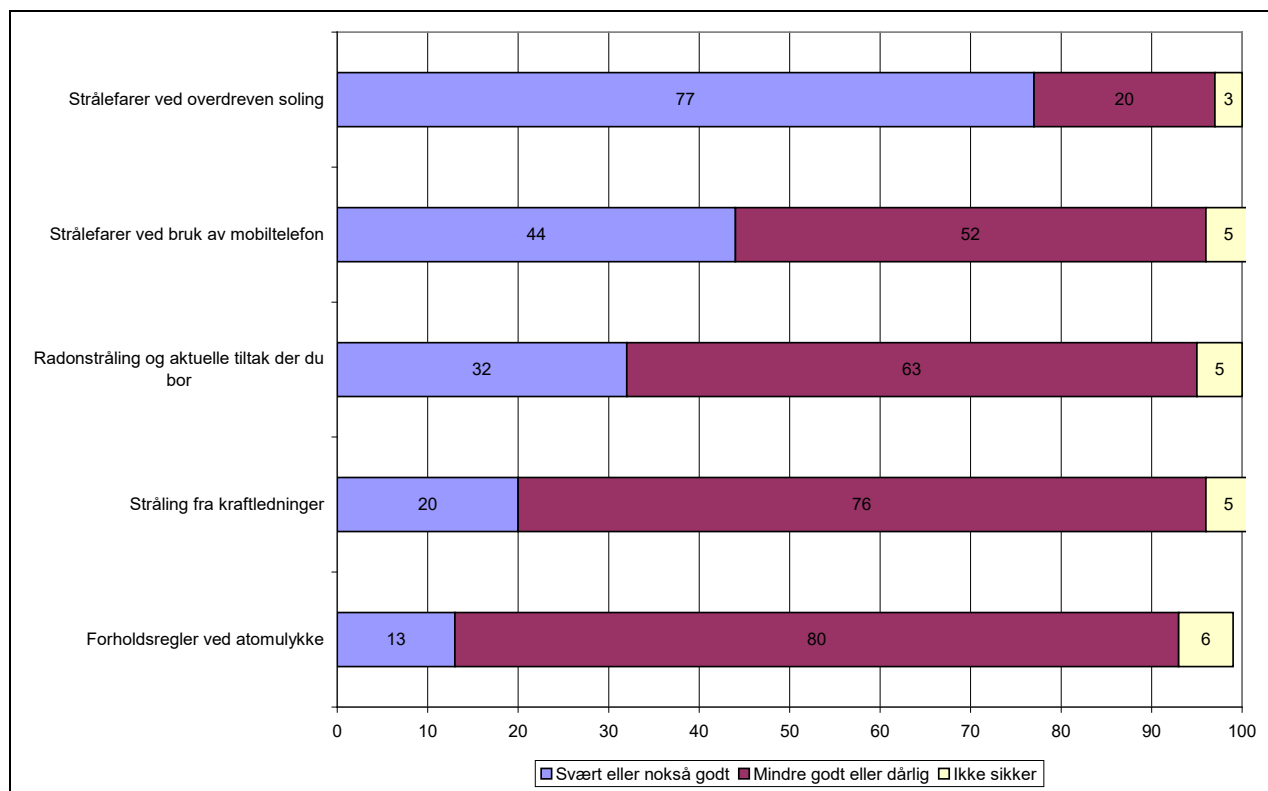

Figur 2.13: Bevissthetsnivå etter alder. Andel som tenker ofte eller av og til på helseeffekter. Januar 2004. Prosent.

2.11 Inntrykk av myndighetenes informasjon om strålefarer i hverdagen

I undersøkelsen i 2004 er det videre spurt om hvilket inntrykk befolkningen har av myndighetenes innsats for å informere om strålefarer fra et utvalg kilder. Det er spurt om informasjonsinnsats både i forhold til kilder som representerer strålefarer i hverdagen og aktuelle forholdsregler ved en atomulykke.

Som det framgår av figur 2.14 finner vi store forskjeller i vurderingen av myndighetenes informasjonsinnsats. En klar majoritet av befolkningen er rimelig godt fornøyd med informasjonsgivningen når det gjelder strålefarer ved overdreven soling. Tilfredsheten er lavere i forhold til mobiltelefon og betydelig lavere for de øvrige kildene. Det dårligste inntrykket gjelder informasjon om hvordan folk skal forholde seg i tilfelle en atomulykke. Antakelig er det viktig å se disse tallene i lys av at det kan være store forskjeller i faktiske kunnskaper om årsaksforhold knyttet til de ulike strålefarene. På områder hvor kunnskapsnivået er lavt kan det være vanskelig å drive en aktiv informasjonsinnsats ut over generelle prinsipper om "føre var".

Figur 2.14: Inntrykk av myndighetenes innsats for å informere om ulike strålefarer. Januar 2004. Prosent.

I bakgrunnstallene er det gjennomgående små variasjoner i inntrykkene mellom ulike undergrupper. Følgende unntak kan nevnes:

- De eldre er mer fornøyd med informasjonen om soling enn de yngre. Vi ser også tendenser til at kvinner er mer fornøyd enn menn.
- Når det gjelder informasjon om radonstråling, har en stor andel av de unge under 30 år et mindre godt eller dårlig inntrykk (78%). Vi ser også at mange av de yngste er lite fornøyd med informasjon om strålefarer ved kraftledninger (85%). Når det gjelder mobiltelefon og de andre kildene, finner vi ingen slike effekter.
- Når det gjelder informasjon om radonstråling, er det en tendens til forskjeller mellom særlig Østlandet og Vestlandet. Befolkningen på Østlandet utenfor Oslo og Akershus er mer fornøyd med informasjonen enn befolkningen på Vestlandet.

I 2001 ble det ikke stilt samme spørsmål relatert til atomulykker. Svar på liknende spørsmål i 2001 gir likevel samme hovedinntrykk. Bare 8% av befolkningen bekreftet at de hadde mottatt informasjon fra myndighetene om hvordan de skal forholde seg ved en atomulykke. Videre mente 76% av befolkningen at myndighetene bør informere bedre om dette temaet.

3 RESULTATER FRA BEFOLKNINGS- UNDERSØKELSE I SEPTEMBER 2001

3.1 Temaoversikt

Nedenfor følger en kort presentasjon av resultater fra spørsmål som kun er stilt i september 2001. Som nevnt tidligere dreide denne undersøkelsen seg om atomulykker generelt. Undersøkelsen omfattet hele landet med 1000 spurte og et eget underutvalg for Finnmark med 200 spurte. Det vises til sluttrapporten for en helhetlig dokumentasjon av undersøkelsen⁴. Temaene er som følger:

- Kunnskaper om beskyttelsestiltak
- Personlig mestring eller avmakt
- Kjennskap til ansvarlige myndigheter på lokalt og regionalt nivå
- Mottak av informasjon
- Informasjonsbehov i dagens situasjon
- Kommunikasjonsadferd i krise
- Kanalvalg i krise
- Informasjonsbehov i krise
- Varslingskanal i krise

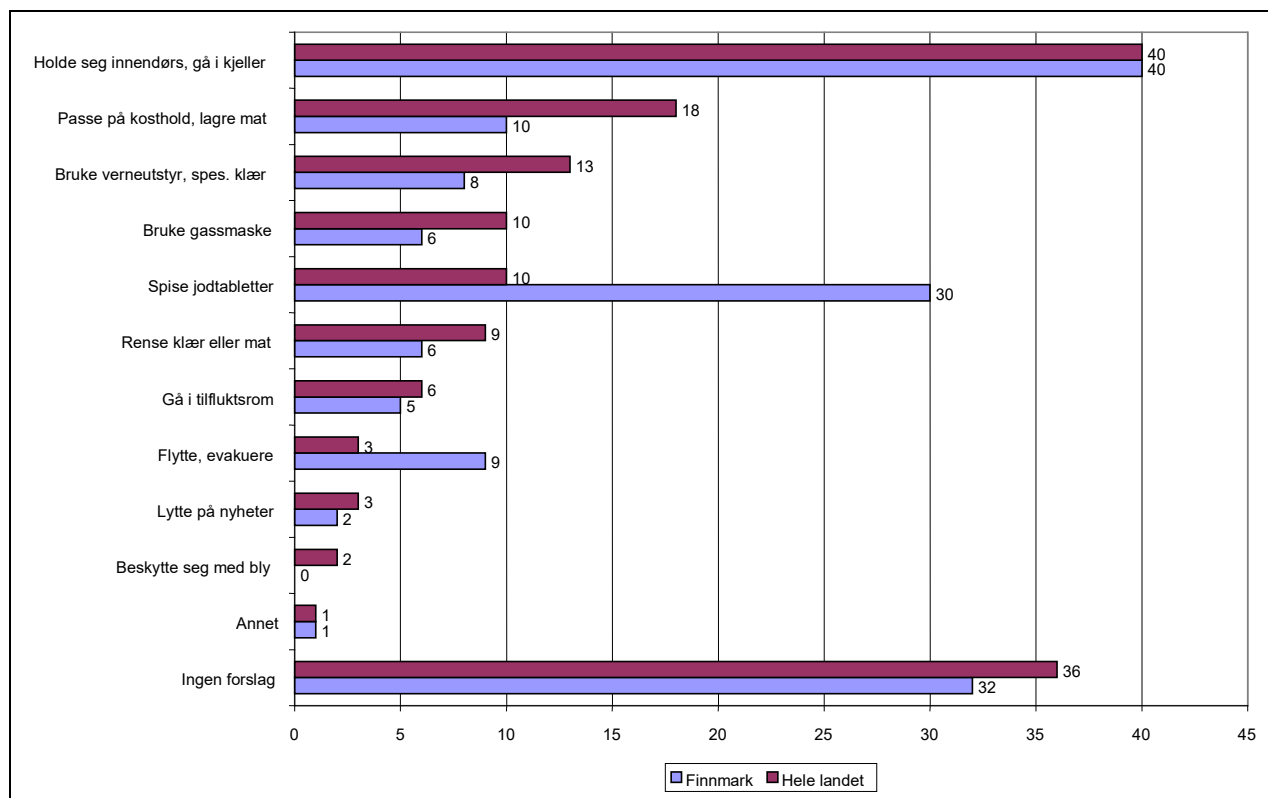
3.2 Kunnskaper om beskyttelsestiltak

Befolkningens kunnskaper om beskyttelsestiltak er målt på to måter i undersøkelsen. Dels har vi stilt et generelt spørsmål: *"Hvor gode kunnskaper har du om hvordan du kan beskytte deg mot radioaktiv stråling eller nedfall?"*, dels har vi bedt om konkrete eksempler: *"Kan du nevne noen eksempler på hva du kan gjøre for å beskytte deg mot radioaktiv forurensning?"*.

Tallene for både hele landet og Finnmark viser at rundt 70% av befolkningen føler at de har dårlige kunnskaper om beskyttelsestiltak. På den annen side er det bare en tredjedel av befolkningen som ikke nevner noen former for tiltak når de blir utfordret til å nevne konkrete eksempler.

Befolkningens kunnskaper om konkrete beskyttelsestiltak framgår av figur 3.1. I figuren er svarene som ble oppgitt i åpen svarkategori (rundt 30%) gjennomgått og kodet til aktuelle svarkategorier. Spørsmålet ble stilt uhjulpent og det var mulig å oppgi flere svar.

⁴ Kriseinformasjon ved atomulykker, befolkningsundersøkelse. Agendarapport nr. 3469, oktober 2001.

Figur 3.1: Befolkningens kjennskap til beskyttelsestiltak mot radioaktiv stråling. Inkl. koding av åpne svar. September 2001. Prosent.

Som det framgår er tilnærmet alle tiltakene både rimelige og relevante. Det er grunn til å merke seg at de fleste tiltakene går ut på å holde seg innendørs og iverksette tiltak på stedet. Det er mao. ikke flukt og evakuering som er befolkningens viktigste reaksjon på radioaktiv stråling.

Når det gjelder Finnmark, er svarfordelingen i store trekk den samme som for hele landet, bortsett fra på ett viktig punkt, nemlig jodtabletter. At 30% av befolkningen nevner dette tiltaket, kan tolkes på minst to måter: Hvis jodtabletter er et viktig beredskapstiltak i Finnmark, er det oppsiktsmessig få som har kjennskap til tiltaket. Hvis alternativt jodtabletter er ment som et supplement i forhold til andre og viktigere tiltak, kan tallene tolkes som høye. I den siste tolkningen kan det ligge at utdeling av jodtabletter faktisk kan virke mot sin hensikt fordi det kan gi en falsk trygghetsfølelse og bidra til at folk ikke oppsøker informasjon om det som er viktig.

Gruppen på vel en tredjedel av befolkningen, som sier at de ikke kjenner til noen former for tiltak, kan være en interessant målgruppe for påvirkning gjennom informasjon. I målgruppen er følgende deler av befolkningen overrepresentert:

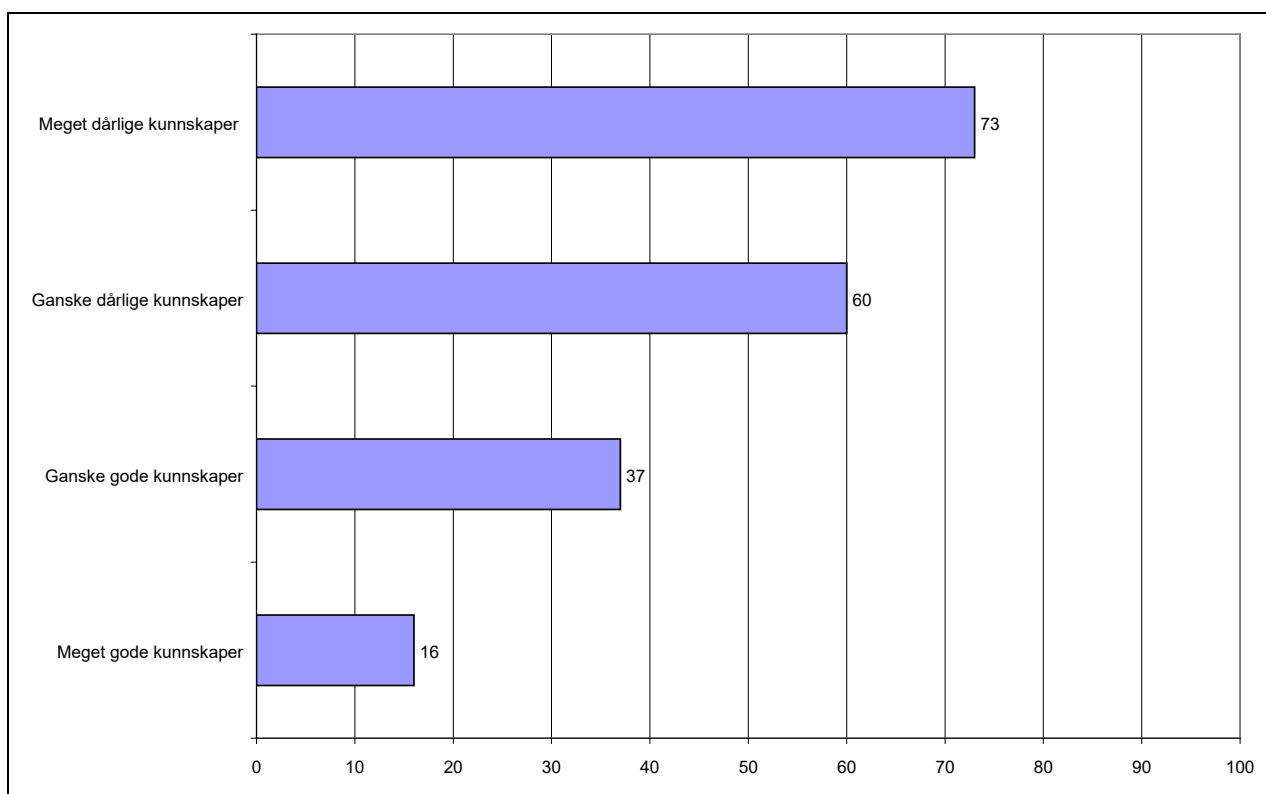
- Personer uten interesse for temaet og som ikke følger med i medieomtale av aktuelle saker. Hele 70% av denne gruppen sier at de ikke kjenner til aktuelle tiltak. Det kan være uttrykk for et spesielt lavt kjennskapsnivå, men kan også skyldes mangel på interesse for å svare på spørsmålet.
- Personer med lav utdanning. I materialet er det en meget klar utdanningseffekt. Andelen uten kjennskap til tiltak varierer fra 60% blant de med lavest utdanning til 25% blant personer med høyskole- eller universitetsutdanning.
- Det er også en klar tendens til at kjennskapsnivået ligger lavt blant kvinner (45%) og unge personer under 30 år (46%).

Bakgrunnstallene viser også at kjennskapsnivået ikke varierer systematisk etter geografi.

3.3 Personlig mestring eller avmakt?

Hvilket bilde har befolkningen av mulighetene for å beskytte seg mot radioaktiv stråling? Tror de at de kan gjøre mye for å beskytte seg (mestring), eller tror de selv at de kan gjøre lite eller ingenting (avmakt)?

Svaret på dette spørsmålet viser at en klar majoritet av befolkningen på rundt 60% tror at de selv kan gjøre lite eller ingenting. Størrelsen på segmentet som føler avmakt avhenger først og fremst av kunnskapsnivået om aktuelle beskyttelsestiltak i befolkningen. Øvrige bakgrunnsvariabler slår omtrent ikke ut, verken andre sosiale bakgrunnsvariabler eller geografi.

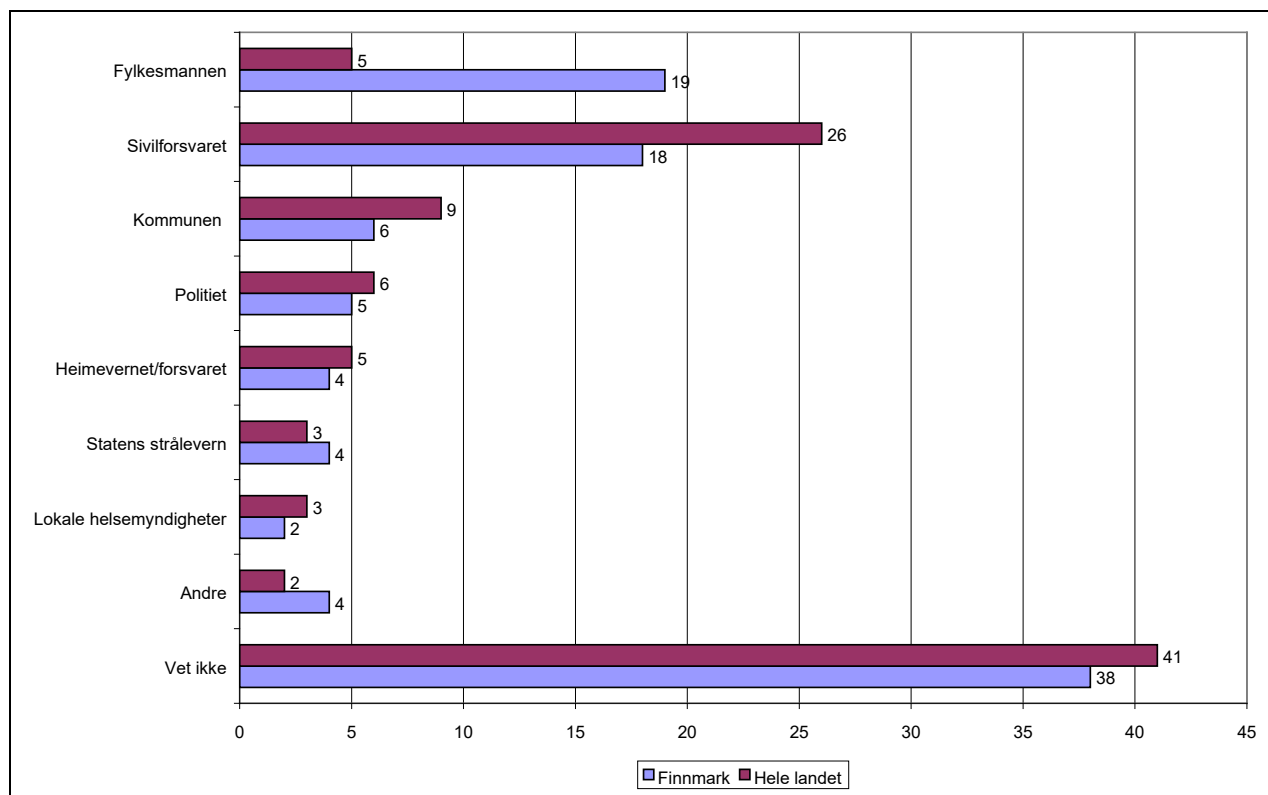
Figur 3.2: Andel av befolkningen som mener de kan gjøre lite eller ingenting for å beskytte seg mot radioaktiv stråling ved en atomulykke. Fordeling etter kunnskapsnivå om aktuelle tiltak. September 2001. Prosent.

3.4 Kjennskap til ansvarlige myndigheter på lokalt og regionalt nivå

Kjennskapen til ansvarlige myndighet på lokalt og regionalt nivå i tilfelle en atomkrise (fylkesmannen), er betydelig dårligere enn til Strålevernet. I hele landet er det kun 5% av befolkningen som vet at det er fylkesmannen som er ansvarlig for lokal og regional krisehåndtering. De fleste som har et forslag tror det er Sivilforsvaret (26%).

I Finnmark er fylkesmannens rolle langt bedre kjent (19%), men det er fortsatt langt igjen til at den regionale krisemyndighet kan sies å være allment kjent i befolkningen.

Det kan selvsagt diskuteres hvor viktig det er at folk kjenner til riktig instans. Majoriteten av befolkningen peker tross alt på sentrale aktører som alle vil ha en viktig rolle ved en atomkrise og som vil kunne videreformidle evt. henvendelser og spørsmål.

Figur 3.3: Befolkningens kjennskap til ansvarlig kriseinstans på regionalt nivå. Inkl. koding av åpne svar. September 2001. Prosent.

3.5 Mottak av informasjon

I undersøkelsen svarer kun 8% av befolkningen i hele landet og 22% av befolkningen i Finnmark at de har mottatt informasjon om hvordan de skal forholde seg i tilfelle en atomulykke. I begge utvalgene er andelen som er usikker på om de har mottatt informasjon lav (5%). I de landsomfattende tallene finner vi heller ikke noen spredning i svarene mellom ulike befolkningsgrupper verken etter kjønn, alder, utdanning eller bosted.

Den landsomfattende undersøkelsen gir dermed et ganske entydig bilde av at befolkningen ikke har registrert tilrettelagt offentlig informasjon på området. Vi kjenner heller ikke til at det gjennom de siste årene har vært gjennomført offentlige informasjonskampanjer rettet mot allmenbefolkningen.

Når det gjelder Finnmark, har det for flere år tilbake vært delt ut informasjon til alle husstander. I bakgrunnstallene for Finnmark finner vi større spredning etter både alder og utdanningsnivå, noe som tyder på at erfaringene er ulike. Størst forskjell finner vi mellom grupper som er interessert i medieomtale av aktuelle saker og grupper som ikke er det. Blant de som ikke er interesserte i temaet oppgir kun 6% at de har mottatt offentlig informasjon om hvordan de skal forholde seg.

3.6 Informasjonsbehov i dagens situasjon

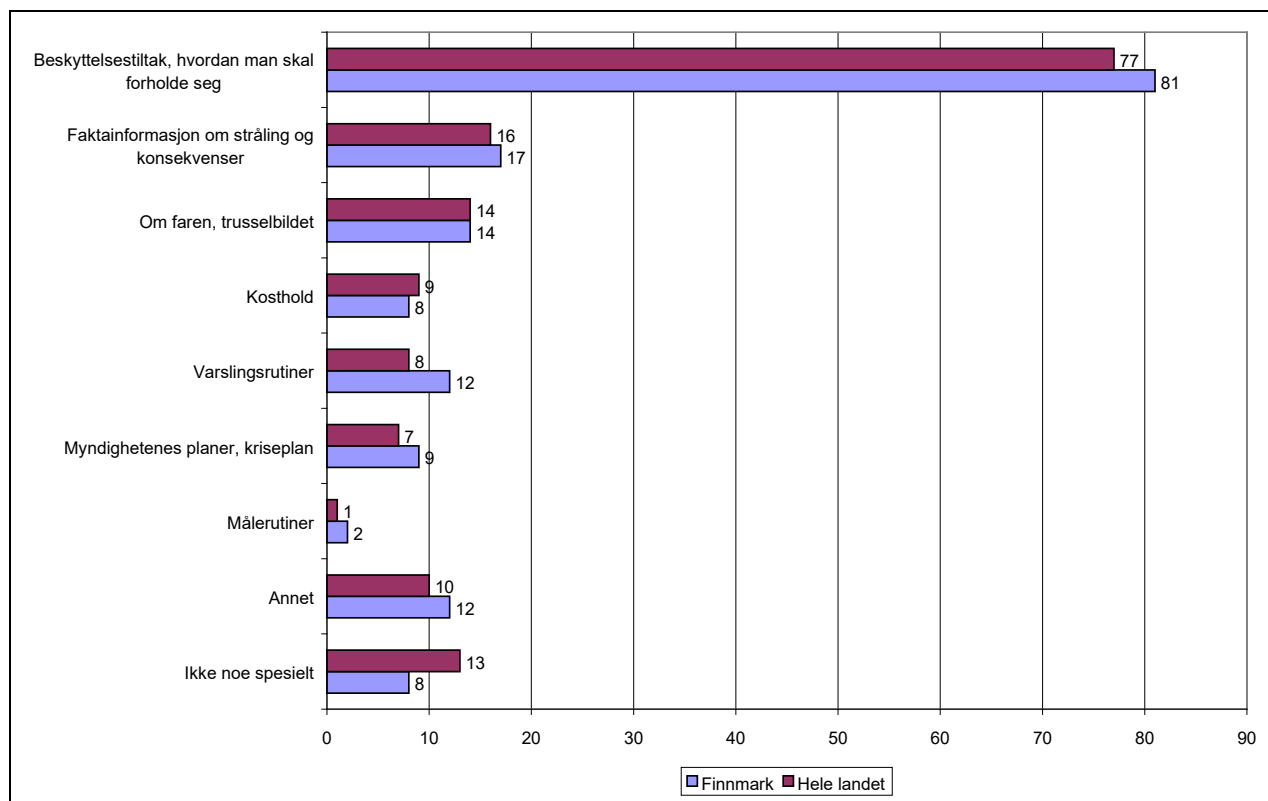
I undersøkelsen har vi stilt spørsmål om offentlige myndigheter bør informere bedre om hvordan de skal forholde seg i tilfelle en atomulykke. Spørsmålet knytter seg til dagen situasjon og måler informasjonsbehovet i beredskapsfasen.

Svarene på dette spørsmålet er éntydig fra hele landet:

- 76% av befolkningen i hele landet mener at myndighetene bør gi bedre informasjon om temaet.
- Nær 90% av befolkningen i Finnmark ser behov for bedre informasjon.

Alle som tok til orde for bedre informasjon ble stilt følgende oppfølgingsspørsmål: "Hva mener du det er viktig å informere om? Kan du gi noen eksempler?" Oppfølgingsspørsmålet ble stilt uhjulpert og det var mulig å oppgi flere svar. Svarfordelingen framgår av figur 3.4.

Også her er resultatene ganske éntydige både for Finnmark og landet som helhet. Befolkningen er først og fremst opptatt av beskyttelsestiltak og informasjon om hvordan man skal forholde seg i tilfelle ulykke. Dernest kommer faktainformasjon og informasjon om trusselbildet.

Figur 3.4: Innhold i dagens informasjonsbehov. September 2001. Prosent.

Undersøkelsen i Finnmark fra 1994 viste at befolkningen var mest opptatt av informasjon om beskyttelsestiltak (63%), varslingsrutiner (45%), strålefare (38%), målerutiner (30%) og becquerel-innhold i dyr (26%). Både rekkefølgen i prioriteringene og de høye prosentene i denne undersøkelsen kan ha sammenheng med at respondentene fikk en liste over ulike temaer de kunne svare ut fra (hjulpert spørsmål). Ulike prioriteringer har også sannsynligvis sammenheng med at situasjonen i Finnmark var annerledes i 1994 (nærmere i tid til Tsjernobyl-ulykken, før Kursk osv.). Det er også mulig at terror krisen i New York kan ha medført at folk har blitt mer opptatt av beskyttelsestiltak ved større kriser.

Av figuren ovenfor går det også fram at rundt 10 prosent av de spurte har oppgitt svar i åpen svarkategori. I svarene ligger en del ideer og forslag til hva man bør informere om, som for eksempel:

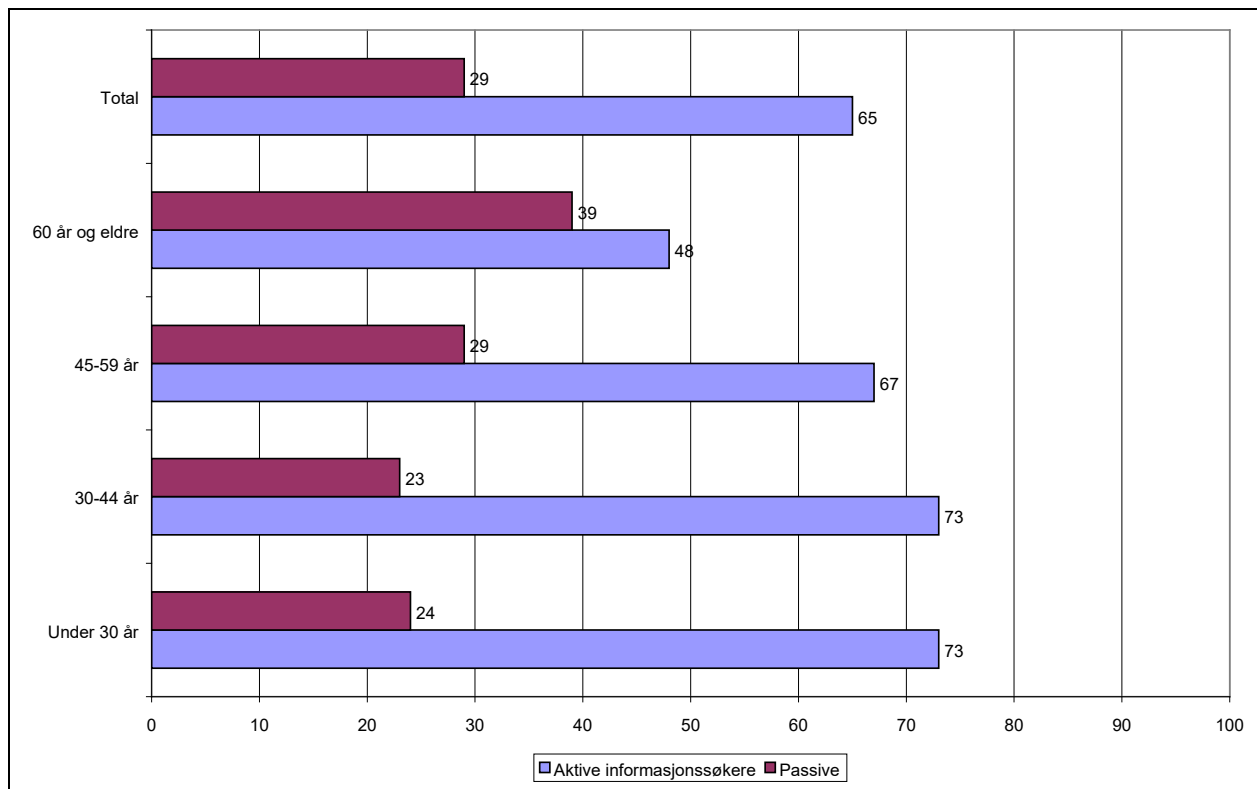
- Informasjon om hvem man kan henvende seg til
- Bedre informasjon om hvor det finnes godkjente tilfluktsrom
- Informasjon om rømningsveier, oppsamlingsplasser, hvor man skal møte
- Informasjon om symptomer på at man er stråleskadet og langtidsvirkninger
- Informasjon om enkle vernetiltak man kan ta ansvar for selv
- Informasjon om hvordan man kan hjelpe andre
- Gi folk noen regler for hvordan de skal opptre tilsvarende Fjellvettreglene.
- Forholdsregler for barnehager, omsorgsinstitusjoner osv.
- Informasjon om interne trusler i Norge
- Informasjon om faren fra Sellafield

3.7 Kommunikasjonsadferd i krise

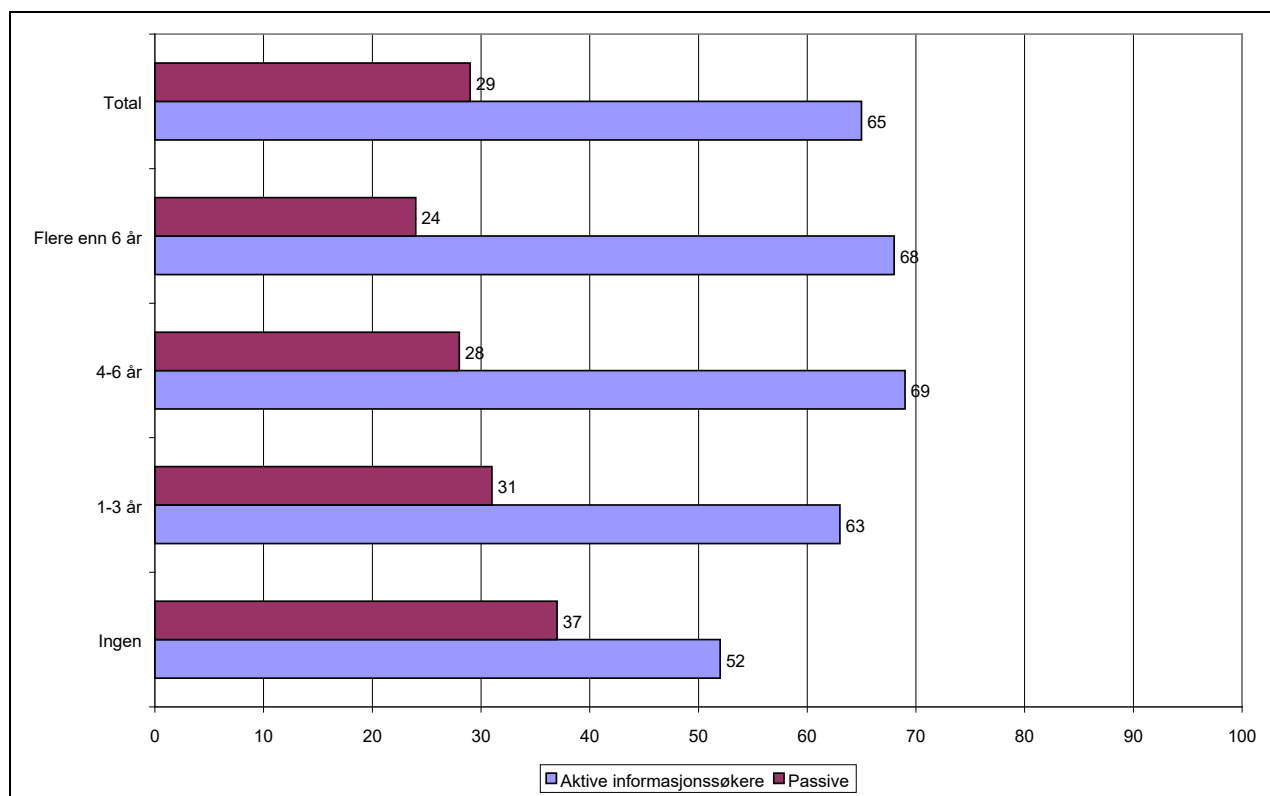
For å kartlegge hvem som vil være aktive og passive informasjonssøkere ble det stilt følgende spørsmål: *Hva ville du gjort hvis det skjedde en atomulykke og ditt nærområde var berørt? Ville du gjort noe aktivt for å innhente informasjon, eller ville du stolt på at du fikk den informasjonen du hadde behov for?*

Resultatene viser at majoriteten av befolkningen i både Finnmark og landet for øvrig vil være aktive informasjonssøkere. I hele landet svarer 65% at de aktivt vil oppsøke informasjon, i Finnmark 58%. Andelen passive informasjonssøkere ligger på rundt 30%.

Hvis vi ser for oss en krise med konsekvenser for store befolkningsgrupper, tilsier disse tallene at informasjonstrykket (innstrømmen) fra publikum kan bli meget stort. Bakgrunnstallene viser at en stor andel yngre mennesker og personer med lang utdanning vil være overrepresentert blant de aktive informasjonssøkerne, mens eldre og personer med lav utdanning vil være overrepresentert blant de passive.

Figur 3.5: Befolkningens kommunikasjonsadferd ved en atomkrise. Fordeling etter alder. September 2001. Prosent

Figur 3.6: Befolkningens kommunikasjonsadferd ved en atomkrise. Fordeling etter antall år videreutdanning utover grunnskole. September 2001. Prosent

3.8 Kanalvalg i krise

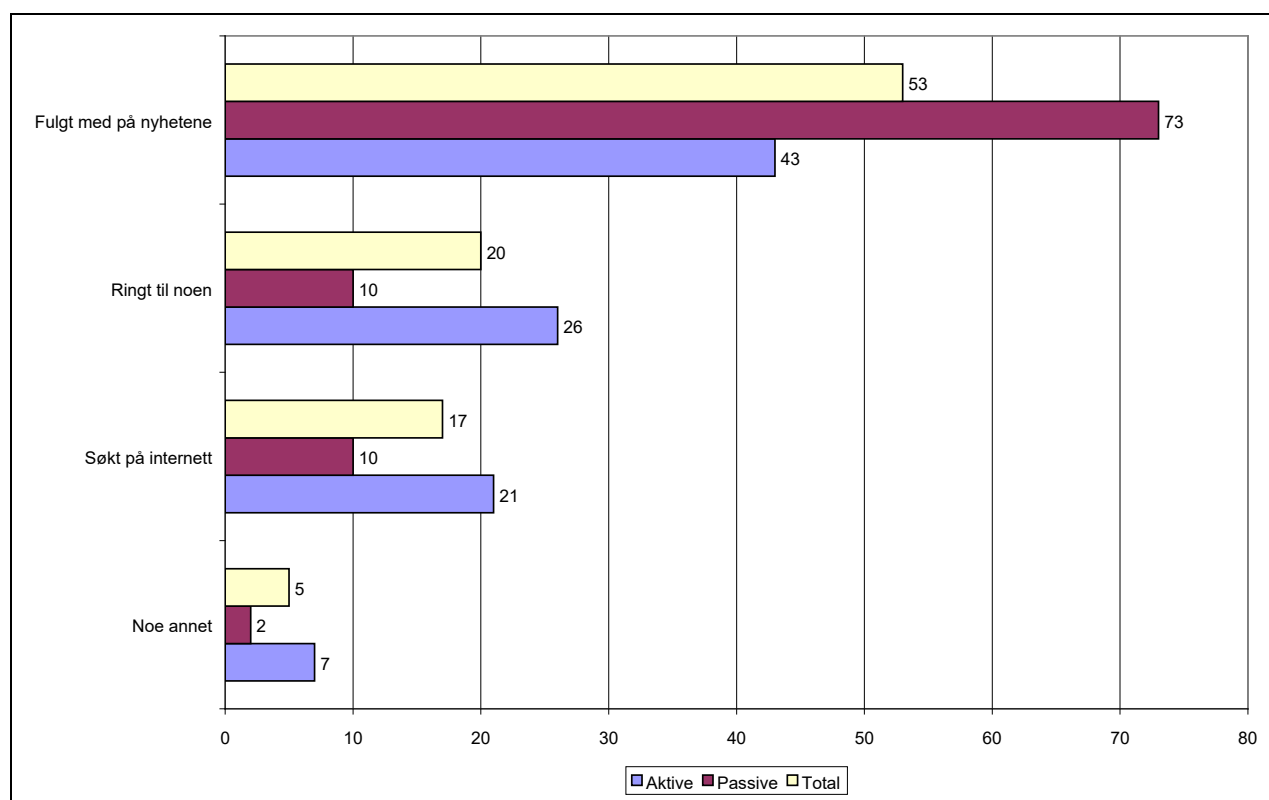
Følgende spørsmål ble stilt for å kartlegge *hvordan* folk ville oppsøke informasjon: *Hvordan tror du at du ville oppsøkt informasjon hvis du trengte det, for eksempel om strålefare og mulige konsekvenser i ditt område?* Spørsmålet ble stilt til alle dvs. også til de som i utgangspunktet ville forholdt seg passive. Svaralternativene ble lest opp og det var kun mulig å avgi ett svar.

Figur 3.7 viser resultatene brutt ned på de to hovedgruppene. Som det framgår vil den viktigste kanalen for de fleste være å følge med på nyhetene. Passive grupper vil ha nyhetene som sin desidert viktigste informasjonskanal hvis de skal skaffe seg informasjon, mens det kan forventes at de aktive informasjonssøkerne vil være aktive i flere kanaler, både gjennom telefon, søk på internett og på annen måte.

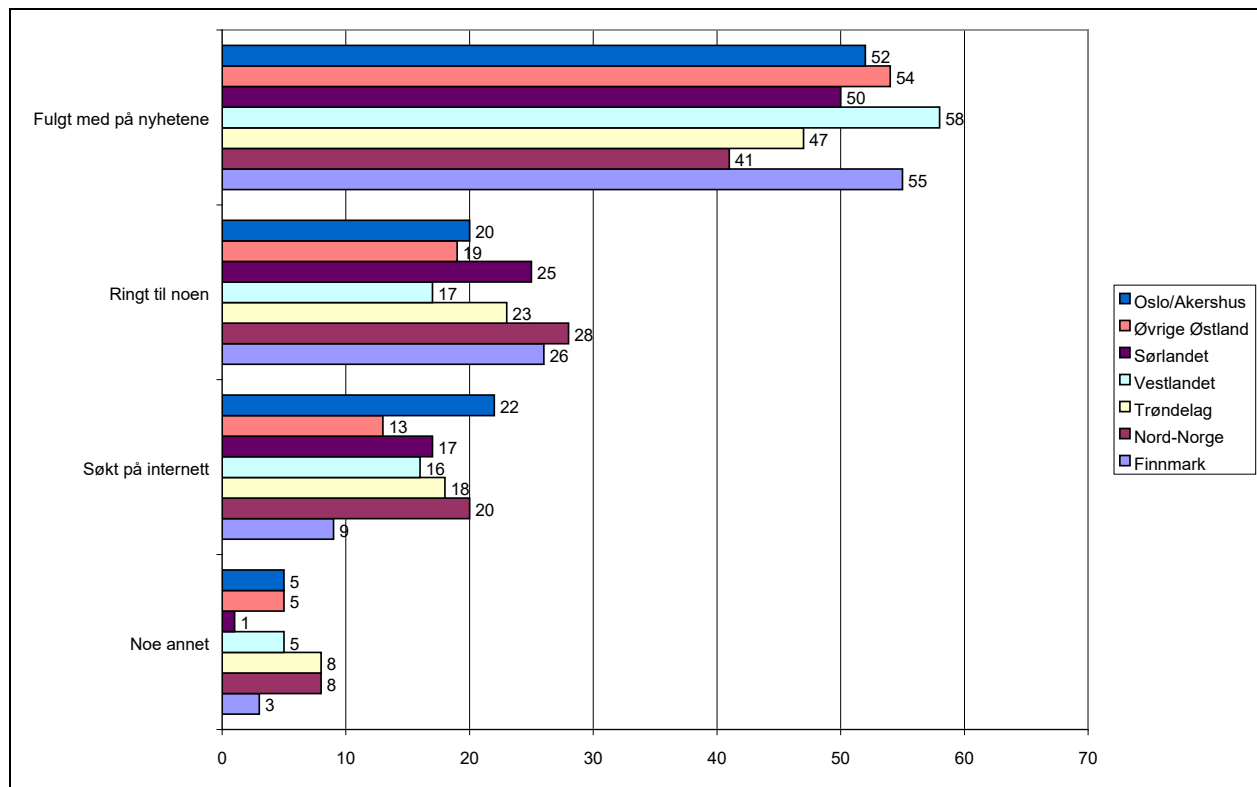
Bakgrunnstallene viser at de ulike kanalene har litt forskjellige brukergrupper. Hovedtrekkene i brukerprofilen for de ulike kanalene er som følger:

- Nyhetene har store brukergrupper i alle lag av befolkningen, men er særlig viktig for eldre over 60 år.
- Bruk av telefon er også ganske likt fordelt, men yngre personer og særlig skoleelever er storforbrukere. Det siste kan ha sammenheng med bruk av mobiltelefon.
- Internett har mer særegne brukergrupper og er først og fremst en aktuell kanal for unge mennesker under 30 år og personer med høyere utdanning. I Finnmark er internett en aktuell kanal for kun 9% av befolkningen.

Når det gjelder de som opplyste at de ville gjort noe annet enn de alternativene som ble lest opp, svarte de fleste at de ville brukt en kombinasjon av de ulike kanalene. Tallene for Finnmark er ganske like tallene for hele landet. Svarfordelingen etter region framgår av figur 3.8.

Figur 3.7: Befolkningens kanalvalg i krise hvis de skulle oppsøke informasjon. Fordeling på passive og aktive informasjonssøkere. September 2001. Prosent.

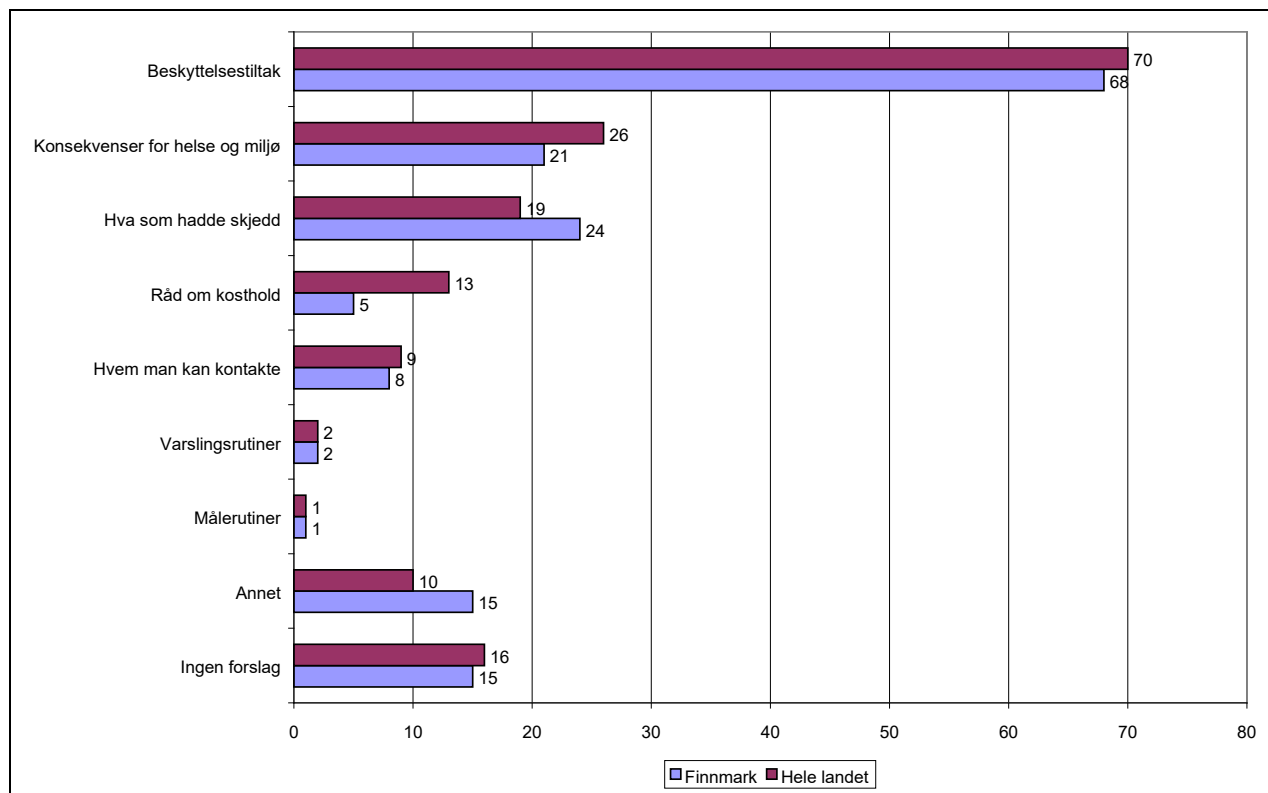
Figur 3.8: Befolkningens kanalvalg i krise hvis de skulle oppsøke informasjon. Fordeling etter region. September 2001. Prosent.

3.9 Informasjonsbehov i krise

Informasjonsbehovet i krise ble kartlagt gjennom et uhjulpert spørsmål hvor det var mulig å oppgi flere svar: *Har du noen forslag til hva det vil være viktig at myndighetene informerer om ved en atomulykke?*

Også i en krisesituasjon er det viktigste informasjonsbehovet knyttet til beskyttelsestiltak og hvordan folk skal oppføre seg, jf. figur 3.9. De nest viktigste informasjonsområdene er informasjon om hva som har skjedd og konsekvenser for helse og miljø som følge av ulykken. Dette framstår som de viktigste informasjonsområdene i hele landet og i alle lag av befolkningen.

I de åpne svarene er det flere som er opptatt av evakueringsplaner. Det er også flere som peker på at det er viktig at informasjonsgiver utviser åpenhet og ærlighet og at det ikke blir gjort forsøk på å berolige folk ved å holde informasjon tilbake. I Finnmark er det flere som er opptatt av informasjon om værforhold og vindretning og hvor lang tid det vil ta før befolkningen blir berørt.

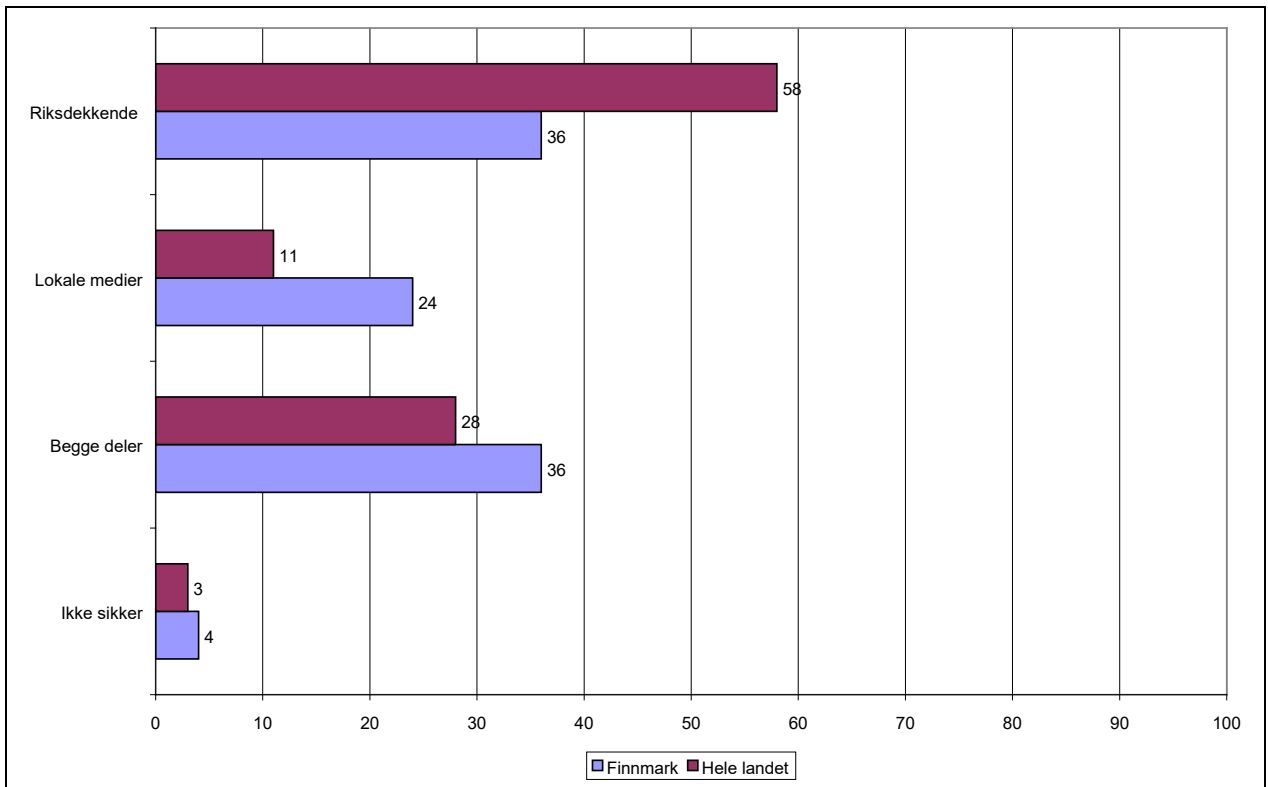
Figur 3.9: Innholdet i informasjonsbehovet i krise. September 2001. Prosent.

3.10 Varslingskanal i krise

Følgende spørsmål ble stilt: *Hvis myndighetene skulle varsle deg om en atomulykke gjennom media, ville du foretrekke å bli varslet gjennom lokale medier som lokalradio og lokalaviser, eller riksdekkende medier?*

Svarene for hele landet viser at ca. 60% av befolkningen ønsker å bli varslet gjennom riksdekkende medier. Et lite mindretall på kun 11% ønsker å bli varslet gjennom lokale medier, mens ca. 30% ønsker varsling gjennom begge kanaler.

Tallene for Finnmark er spesielle ved at en fjerdedel av befolkningen har en klar preferanse for lokale medier. Hvis vi krysser spørsmålet om varslingskanal mot spørsmålene som måler trusselvurdering og krisebevissthet, finner vi klare sammenhenger. Jo større man vurderer faren for en atomulykke og jo oftere befolkningen tenker på konsekvensene, jo sterkere blir preferansene for lokale medier som varslingskanal. Tilsvarende sammenhenger finner vi ikke i de landsomfattende tallene.

Figur 3.10: Preferanser for ulike varslingskanaler gjennom media i krise. September 2001. Prosent.

VEDLEGG: SPØRRESKJEMA MED HOVEDTALL FOR JANUAR 2004

Trusselbilde

3. Hvor sannsynlig tror du det er at følgende skjer i løpet av de kommende 5-10 årene?

a) En ulykke ved et kjernekraftverk i Norges nærområder, for eksempel i Russland, Sverige eller Baltikum?

LES OPP

1:	Stor sannsynlighet	18 %
2:	En viss sannsynlighet	55 %
3:	Liten eller ingen sannsynlighet	25 %
4:	Ikke sikker	2 %

Antall spurte: 1000

b) En ulykke ved én av Norges to atomreaktorer som brukes til forskning i Halden og på Kjeller utenfor Oslo?

SANNSYNLIGHET

1:	Stor sannsynlighet	1 %
2:	En viss sannsynlighet	17 %
3:	Liten eller ingen sannsynlighet	79 %
4:	Ikke sikker	3 %

Antall spurte: 1000

c) En ulykke med en atomubåt i norske nærområder?

SANNSYNLIGHET

1:	Stor sannsynlighet	9 %
2:	En viss sannsynlighet	45 %
3:	Liten eller ingen sannsynlighet	44 %
4:	Ikke sikker	2 %

Antall spurte: 1000

d) En ulykke ved transport av strålefarlig materiale på land i Norge?

SANNSYNLIGHET

1:	Stor sannsynlighet	4 %
2:	En viss sannsynlighet	32 %
3:	Liten eller ingen sannsynlighet	60 %
4:	Ikke sikker	4 %

Antall spurte: 1000

e) Radioaktiv forurensning som følge av terrorisme eller sabotasje i Norge?
SANNSYNLIGHET

1:	Stor sannsynlighet	4 %
2:	En viss sannsynlighet	27 %
3:	Liten eller ingen sannsynlighet	66 %
4:	Ikke sikker	3 %

Antall spurte: 1000

f) Bruk av kjernevåpen i konflikter, kriser eller krig?
SANNSYNLIGHET

1:	Stor sannsynlighet	12 %
2:	En viss sannsynlighet	30 %
3:	Liten eller ingen sannsynlighet	56 %
4:	Ikke sikker	2 %

Antall spurte: 1000

Mest sannsynlige hendelse

4. Hva anser du som den mest sannsynlige hendelsen, av de vi har nevnt ovenfor?

ETT SVAR MULIG LES EVT OPP

1:	Ulykke ved kjernekraftverk i Norges nærrområder	42 %
2:	Ulykke ved en av Norges to atomreaktorer	2 %
3:	Ulykke med en atomubåt i norske nærrområder	19 %
4:	Ulykke ved transport av strålefarlig materiale på land i Norge	8 %
5:	Radioaktiv forurensning som følge av terrorisme eller sabotasje i Norge	8 %
6:	Bruk av kjernevåpen	11 %
7:	Ikke sikker	9 %

Antall spurte: 1000

Krisebevissthet

5. Hender det at du tenker på at du selv eller din familie kan bli berørt av denne typen hendelser? I så fall, skjer det ... LES OPP

1:	Ofte	3 %
2:	Av og til	16 %
3:	Sjelden	41 %
4:	Aldri	40 %
5:	Ikke sikker	0 %

Antall spurte: 1000

Tillit til krisehåndtering

6. Hvordan tror du norske myndigheter vil klare å håndtere slike hendelser dvs. ulykker som medfører stråling?

LES OPP

1:	Svært godt	6 %
2:	Nokså godt	45 %
3:	Mindre godt	32 %
4:	Dårlig	15 %
5:	Ikke sikker	2 %

Antall spurte: 1000

7. Hvis det kom motstridende og ulik informasjon om en atomulykke fra henholdsvis norske myndigheter, forskningsmiljøer og miljøvernorganisasjoner som for eksempel Bellona, hvem ville du stole mest på?

1:	Norske myndigheter	21 %
2:	Forskningsmiljøer	32 %
3:	Miljøvernorganisasjoner som Bellona	36 %
4:	Ikke sikker	11 %

Antall spurte: 1000

Kanalvalg

8. Hvem ville du først og fremst henvendt deg til for å få informasjon dersom det skjedde en ulykke med strålefare i ditt område?

IKKE LES OPP

KUN ETT SVAR

1:	Statens strålevern	9 %
2:	Sivilforsvaret	9 %
3:	Fylkesmannen	2 %
4:	Kommunen	11 %
5:	Politiet	19 %
6:	Helsemyndighetene lokalt inkl. næringsmiddeltilsynet	7 %
7:	Andre offentlige myndigheter NOTÉR	5 %
8:	Organisasjoner som Bellona og andre	6 %
9:	Venner og kjente	1 %
10:	Andre	7 %
11:	Ikke sikker	22 %

Antall spurte: 1000

9. På hvilken måte ville informasjon fra myndighetene best nå til deg i en slik situasjon? Ville det være gjennom

LES OPP ETT SVAR MULIG

1:	Lokale eller regionale aviser	5 %
2:	Lokale TV- eller radiosendinger	8 %
3:	Riksavis	4 %
4:	Riksdekkende radio	35 %
5:	Riksdekkende TV	40 %
6:	Internett	7 %
7:	Annet _____ NOTER	1 %
8:	Ikke sikker	1 %

Antall spurte: 1000

Kjennskap til Statens strålevern

10. Kjenner du til hvilken offentlig instans som er øverste fagmyndighet i strålevernaker og atomsikkerhet i Norge? OPPGI NAVN

2004

ETT SVAR MULIG

1:	Statens strålevern	25 %
2:	Andre _____ NOTER	7 %
3:	Nei, ikke sikker	69 %

Antall spurte: 1000

Strålefarer i hverdagen

11. Hender det at du tenker over helseeffekter for deg eller dine nærmeste som følge av

- a) Radonstråling?

LES OPP

1:	Ofte	6 %
2:	Av og til	26 %
3:	Sjelden	36 %
4:	Aldri	32 %
5:	Ikke sikker	1 %

Antall spurte: 1000

- b) Stråling fra mobiltelefon? HELSEEFFEKTER

1:	Ofte	20 %
2:	Av og til	34 %
3:	Sjelden	24 %
4:	Aldri	22 %
5:	Ikke sikker	1 %

Antall spurte: 1000

c) Overdrevet soling eller bruk av solarium? HELSEEFFEKTER

1:	Ofte	23 %
2:	Av og til	39 %
3:	Sjelden	22 %
4:	Aldri	16 %
5:	Ikke sikker	0 %

Antall spurte: 1000

d) Stråling ved røntgenundersøkelser?
HELSEEFFEKTER

1:	Ofte	8 %
2:	Av og til	22 %
3:	Sjelden	37 %
4:	Aldri	32 %
5:	Ikke sikker	0 %

Antall spurte: 1000

e) Stråling fra kraftledninger?
HELSEEFFEKTER

1:	Ofte	7 %
2:	Av og til	26 %
3:	Sjelden	30 %
4:	Aldri	37 %
5:	Ikke sikker	0 %

Antall spurte: 1000

f) Stråling fra ukjente kilder dvs. strålefarlig materiale som er på avveie eller utenfor kontroll?
HELSEEFFEKTER

FOR EKSEMPLER AT STRÅLEFARLIG MATERIALE BLIR OPPBEVART PÅ FEIL MÅTE, AT DET BLIR STJÅLET ELLER KASTET SOM VANLIG AVFALL

1:	Ofte	3 %
2:	Av og til	19 %
3:	Sjelden	38 %
4:	Aldri	39 %
5:	Ikke sikker	1 %

Antall spurte: 1000

Inntrykk av myndighetens informasjonspraksis

12. Hvilket inntrykk har du av myndighetenes innsats for å informere om følgende:

a) Hvordan du skal forholde deg i tilfelle en atomulykke?

LES OPP

1:	Svært godt	2 %
2:	Nokså godt	11 %
3:	Mindre godt	26 %
4:	Dårlig	54 %
5:	Ikke sikker	6 %

Antall spurte: 1000

b) Informasjon om radonstråling og aktuelle tiltak der du bor?

INNTRYKK AV INFORMASJON FRA OFFENTLIG MYNDIGHET

1:	Svært godt	8 %
2:	Nokså godt	24 %
3:	Mindre godt	24 %
4:	Dårlig	39 %
5:	Ikke sikker	5 %

Antall spurte: 1000

c) Informasjon om strålefarer ved bruk av mobiltelefon?

INNTRYKK AV INFORMASJON FRA OFFENTLIG MYNDIGHET

1:	Svært godt	7 %
2:	Nokså godt	37 %
3:	Mindre godt	30 %
4:	Dårlig	22 %
5:	Ikke sikker	5 %

Antall spurte: 1000

d) Informasjon om strålefarer ved overdreven soling?

INNTRYKK AV INFORMASJON FRA OFFENTLIG MYNDIGHET

1:	Svært godt	27 %
2:	Nokså godt	50 %
3:	Mindre godt	12 %
4:	Dårlig	8 %
5:	Ikke sikker	3 %

Antall spurte: 1000

e) Informasjon om stråling fra kraftledninger?
INNTRYKK AV INFORMASJON FRA OFFENTLIG MYNDIGHET

1:	Svært godt	2 %
2:	Nokså godt	18 %
3:	Mindre godt	36 %
4:	Dårlig	40 %
5:	Ikke sikker	5 %

Antall spurte: 1000

Bakgrunnsspørsmål

13. Tilslutt noen bakgrunnsspørsmål. I hvilken grad følger du med i mediens omtale av spørsmål som har med stråling å gjøre?

1:	I stor grad	17 %
2:	I noen grad	56 %
3:	I liten grad	24 %
4:	Ikke i det hele tatt	3 %
5:	Ikke sikker	0 %

Antall spurte: 1000

14. Hva er din hovedbeskjeftigelse?
Er du...?

1:	Yrkesaktiv
2:	Student, skoleelev
3:	Trygdet pensjonist
4:	Hjemmeværende

15. Hvor mange års utdanning utover grunnskolen har du?

1:	Ingen
2:	1-3 år
3:	4-6 år
4:	Flere enn 6 år

16. Hvilket år er du født?
NOTER FØDSELSÅR

17. Kjønn

1:	Mann
2:	Kvinne